

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA
BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM
2014–2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Andrea Filipová

Tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku

Praha 2017
Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Dana Šrámková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2014–2017

BACHELOR THESIS

Andrea Filipová

**Traditional Shrovetide Door-to-door Processions in the
Hlinecko Area**

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Ing. Dana Šrámková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

.....
Andrea Filipová

Poděkování

Mé poděkování patří Ing. Daně Šrámkové za odborné vedení a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá významem tradičních masopustních obchůzek na Hlinecku. Cílem práce je popsat a charakterizovat lidové zvyky a tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku. V teoretické části přiblížíme význam lidových tradic v České republice, následně popíšeme masopustní tradice a zvyky od historie až do současné podoby. V další části zcharakterizujeme oblasti na Hlinecku z pohledu tradičních masopustních obchůzek a dnešní podobu jejich masek. Nejdůležitější pro masopustní obchůzky je průvod maskovaných osob, kterému je věnována samostatná kapitola, taktéž i význam masopustu a jeho zvyky. Nakonec v praktické části s pomocí dotazníkového šetření zhodnotíme, jaký postoj mají respondenti k lidovým tradicím a k samotným masopustním obchůzkám v oblasti Hlinecka.

Klíčová slova

Hlinecko, maska, masopust, obchůzka, obyčej, průvod, tradice, zvyky.

Annotation

This bachelor thesis deals with the meaning of the traditional Shrovetide door-to-door processions in the Hlinecko area. The aim of this thesis is to describe and characterize folk customs and traditional Shrovetide door-to-door processions in the Hlinecko area. In the theoretical part, we are going to expound the meaning of folk traditions in the Czech Republic and then we are going to describe the Shrovetide traditions and customs from their past up to their present form. In the next part, we are going to characterize the Hlinecko areas from the point of view of traditional Shrovetide door-to-door processions and the present form of the masks. The most important point of the Shrovetide door-to-door processions is a procession of persons disguised in masks, to which a special chapter is dedicated, as well as the meaning of the Shrovetide and its customs. Finally, in the practical part, using a questionnaire survey, we are going to evaluate what is the respondents' attitude towards folk traditions and Shrovetide door-to-door processions in the Hlinecko area.

Keywords

Custom, customs, door-to-door procession, Hlinecko area, mask, procession, Shrovetide, tradition.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 LIDOVÉ ZVYKY	10
1.1 Lidové zvyky v České republice	11
1.2 Lidové zvyky v Evropě.....	13
2 MASOPUST	14
2.1 Historie masopustních obchůzek.....	15
2.2 Současnost masopustních obchůzek	16
2.3 Masopustní období.....	17
2.4 Průběh masopustních obchůzek	19
3 TRADIČNÍ MASOPUSTNÍ OBCHŮZKY NA HLINECKU	20
3.1 Charakteristika vybrané oblasti	21
3.2 Masopustní obchůzky ve Studnicích	22
3.3 Masopustní obchůzky ve Vortové.....	23
3.4 Masopustní obchůzky ve Vítanově	24
4 MASOPUSTNÍ MASKY	26
4.1 Popis masopustních masek na Hlinecku	27
4.2 Dnešní podoba masopustních masek ve Studnicích	29
4.3 Dnešní podoba masopustních masek ve Vortové.....	32
4.4 Dnešní podoba masopustních masek ve Vítanově	34
5 MASOPUSTNÍ OBCHŮZKY A UNESCO	37
PRAKTICKÁ ČÁST	39
6 VLASTNÍ VÝZKUM	39
6.1 Cíl a podstata praktické části.....	39
6.2 Výzkumné hypotézy a operacionalizace.....	40
6.3 Výzkumná metodika a sběr dat	40
7 VÝSLEDKY VÝZKUMU PRÁCE	42
7.1 Vyhodnocení hypotéz.....	56
7.2 Vlastní návrh	56
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	60
SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	62
SEZNAM PŘÍLOH	63

ÚVOD

Zvyky vázané na určité období a dny v průběhu kalendářního roku patří ke starobylým fenoménům kultury. Do přítomnosti se přenesly z odlišných důvodů a v rozdílných obměnách, ale především prostřednictvím tradiční formy. Tradice je většinou považována za předávání poznání v rámci určitého celku, za soubor ustálených zvyků a obyčejů, které jsou předávány z generace na generaci. Lidové zvyky a obyčeje nejsou pouze křesťanskou tradicí, ale jsou vytvořené vlivem pohanských tradic, nebo tradicemi krajově podmíněnými.

Významné dny a svátky máme zřetelně vyznačené v kalendáři, ale masopust mezi ně nepatří. A tak každoročně se snažíme najít, na který den vyjde masopustní úterý. Pod označením masopustu se skrývá celé období od Tří králů až do začátku postní doby, zejména však poslední tři dny, kterými toto období končí. V oblasti Hlinecka se označuje masopustní událost jako maškary, vostatky nebo masopustní obchůzky. Termín masopustního průvodu se určuje podle data Velikonoc. Koná se před Popeleční středou, která zahajuje předvelikonoční postní období. V současné době se termín masopustních obchůzek přesunul na nejbližší sobotu či neděli předcházející masopustnímu úterý.

V bakalářské práci se věnujeme lidovým zvykům konaným každým rokem na Českomoravské vrchovině, v mikroregionu Hlinecka, v obcích Studnice, Vortová a Vítanov. Ačkoliv se masopustní průvody pořádají téměř po celém území České republiky, v okolí Hlinecka se zachovaly téměř v autentické podobě.

Teoretická část této bakalářské práce je rozdělena do několika kapitol, ve kterých se zaměřujeme na obecné vymezení pojmu vztahujícímu se k masopustním obchůzkám. V první kapitole přiblížíme rozmanité lidové zvyky a obyčeje a popíšeme lidové zvyky v České republice. Druhá kapitola je zaměřena na pojem masopust. V podkapitolách rozebereme masopustní obchůzky od historie až do současné podoby. Následně popíšeme, kdy se koná masopustní období a průběh masopustních obchůzek. Ve třetí kapitole je charakterizována vybraná oblast, kde se konají masopustní průvody. Čtvrtá kapitola je zaměřena na tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku. V podkapitolách jsou charakterizovány oblasti, kde se konají masopustní obchůzky. V páté kapitole jsou definovány masopustní masky a v podkapitolách je popsána dnešní podoba masek ve vybraných lokalitách. Poslední kapitola teoretické části je zaměřena na zapsání tradičních masopustních obchůzek na Hlinecku do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO.

V praktické části bakalářské práce budeme zjišťovat, zda respondenti znají a navštěvují tradiční masopustní obchůzky. Pro tuto část byl vybrán kvantitativní způsob výzkumu, který byl poté doplněn grafy ke každé z otázek. Dohromady 14 otázek bylo předkládáno respondentům pomocí dotazníkového šetření, a to zejména přes internetové stránky. Dále je praktická část rozdělena do dvou kapitol. V první kapitole je definován cíl a téma praktické části, výzkumné otázky a hypotézy, které byly k výzkumu vytvořeny a také výzkumná metodika a způsob, jakým byla data sbírána. V poslední kapitole jsou vypsány a vyhodnoceny jednotlivé otázky z dotazníku s následně vytvořeným grafem. V podkapitolách rozebereme vyhodnocení hypotéz a vlastní návrhy jak masopustní obchůzky zviditelnit.

V závěru popíšeme, co z dané práce vyplývá. Zhodnotíme, kolik lidí zná a navštěvuje tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku.

TEORETICKÁ ČÁST

1 LIDOVÉ ZVYKY

Lidové zvyky a rituály člověka provázejí od pradávna. Byly silným prostředkem ke stmelování rodiny, obce i celého národa.¹ V současné době se může zdát, že z našeho běžného života odcházejí lidové tradice, obyčeje, zejména pak lidové zvyky. Langhammerová uvádí, že „*je to záležitost obecná spojená s civilizací a Evropou.*“² Etnoložka Martina Pavlicová se zabývala otázkou podstaty lidové kultury „*odpověď na ni je přitom v evropském prostředí hledána od okamžiku, kdy se pod vlivem historických a společenských okolností začal probouzet zájem o lidové tradice.*“³

Některé zvyklosti a obyčeje sice zůstaly zachovány, ale většinou o nich lidé vědí jen málo a ani se je příliš nesnaží pochopit. Jejich praktikování je pak velmi povrchní a bez prožitku. Dagmar Šottnerová uvádí, že „*je to způsobeno pozměněnými hodnotami v současné společnosti a úspěchanou dobou, což jsou civilizační tlaky, které znehodnocují naši emocionalitu a její projevy.*“⁴ Obřadní kultura a obyčejová tradice je chápána podle Václava Frolece jako „*etnokulturní tradice obsahující zděděné sociální informace a spojující minulost se současností.*“⁵ Jeden společný znak má čas lidského jedince, společnosti a kultury a to, že probíhá jednosměrně, od minulosti k budoucnosti, a nikdy opačně.

V české literatuře se zvyky a obyčeje obvykle spojují s venkovským prostředím, které se většinou dědí z generace na generaci a dělí se na základní skupiny jako rodinné, společenské nebo národní. Velký význam měly zvyky a obřady, kterým se říká kalendářní nebo obřadní a mnohé se vázaly i na běh slunce a proměny přírody během roku.⁶ Přicházejí s každoroční neměnnou pravidelností, a proto není divu, že prostým lidem v minulosti nahrazovaly kalendář.⁷

¹ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. Olomouc: Rubico, 2009, s. 4. ISBN 978-80-7346-096-9.

² LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. Praha: Petrklíč, 2008, s. 6. ISBN 978-80-7229-171-7.

³ PAVLICOVÁ, Martina. *Žijí, či zmírají dnešní lidové tradice?* Dostupné z: http://slovacko.org/home/?acc=o_lidove_kulture_zar,cit.5.12.2016.

⁴ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. Olomouc: Rubico, 2009, s. 6. ISBN 978-80-7346-096-9.

⁵ FROLEC, Václav (ed.). *Čas života: rodinné a společenské svátky v životě člověka*. Brno: Blok, 1985, s. 20. *Lidová kultura a současnost*.

⁶ VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje*. Ilustroval Kamila SKOPOVÁ. Praha: Albatros, 2004. *Okó* (Albatros), s. 17-18. ISBN 80-00-01356-8.

⁷ ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. Olomouc: Rubico, 2009, s. 6. ISBN 978-80-7346-096-9.

Rodinné obyčeje a zvyky, jsou založeny hlavně na tradici, kde k jejich charakteristickým znakům patří spontánnost, normativnost a relativní stabilita.⁸ V souvislosti s přemýšlením o současném způsobu života a kultuře lidí se stále více objevuje snaha a potřeba přehodnotit tradice lidové kultury ve vztahu k dnešní době. Tradice jsou velmi složitým společenským jevem, ale rozvoj kultury není bez tradic uskutečnitelný. Václav Frolec uvádí, že tradice se „*formují v procesu výrobní a společenské činnosti lidí a odrážejí se v morálních a estetických normách, ve vědě i kultuře a způsobu života*“.⁹ V dnešní době odlišný obraz skýtá současný stav obřadní kultury a živou tradici tvoří například mikulášské průvody, posvícení, velikonoční pomlázka, stavění májů anebo masopustní průvody.

1.1 Lidové zvyky v České republice

Intenzita a rychlost změn, které v dnešní době prodělávají tradice a lidová kultura je značnou komplikací pro vědecký výzkum a studium. Komplikace se hlavně objevuje v kulturních jevech, které jsou spjaté s životem člověka a se společenskou i duchovní sférou společnosti. V této problematice se nalézají i obyčejová tradice a její postoje, charakter, původ, obsah nebo význam. Z celostátního pohledu nedostává hlavně informací z jedné časové roviny, které by umožnily sledovat rozšíření, zanikání, popřípadě obnovování lidových tradic. Při všech těchto proměnách, jak funkčních, tak obsahových, kterými tradice a obyčeje prochází, se nezbytně stávají obohacujícím prvkem života dnešního člověka.¹⁰

Různé obyčeje, tradice a svátky, které dodnes přežily, jsou zejména nadstátní, nadnárodní a nepolitické. V České republice to znamená především svátky křesťanské, jejichž kořeny sahají až daleko k našim předkům. Mezi nejvýznamnější svátky na území České republiky patří:

Tříkrálové obchůzky – tato tradice se po celém území České republiky zachovává už od 1. světové války. Je to jeden z posledních svátků vánočního období. Známé tradice jsou obchůzky, hry a tříkrálové sbírky. Správný název této křesťanské

⁸ FROLEC, Václav (ed.). *Čas života: rodinné a společenské svátky v životě člověka*. Brno: Blok, 1985, s. 20. Lidová kultura a současnost.

⁹ FROLEC, Václav. *Prostá krása: deset kapitol o lidové kultuře v Čechách a na Moravě*. Praha: Vyšehrad, 1984, s. 45.

¹⁰ FROLEC, Václav, ed. *Výroční obyčeje: současný stav a proměny*. V Brně: Blok, 1982, s. 18. Lidová kultura a současnost, sv. 8.

tradice se jmenuje Zjevení páně.¹¹ V historii najdeme počet králů od dvou až po dvanáct, ale do dnešní doby se počet ustálil na třech. Ve 12. století jeden z autorů v pařížské Sorbonně uvedl jména tří králů Kašpara, Baltazara a Melichara. Názvy králů pocházejí ze zkratky C + M + B, které jsou spojené s datem, psané svěcenou křídou na dveře. Český zkratka znamená „Kristus ať požehná příbytek“. Tímto svátkem se ukončily vánoční svátky, uklidil se betlém a odstrojil stromeček.

Velikonoce – jsou nejvýznamnějším svátkem pro křesťanskou církev, spojeným s umučením a vzkříšením Krista. Tento svátek odvozoval řadu pohyblivých svátků. Slavení Velikonoc probíhá po jarní rovnodennosti, která je určená na 21. března, v neděli po prvním jarním úplňku. Historie Velikonoc sahá do předkřesťanské doby, kdy to bylo navázání na židovský pesach. Velikonoční dny jsou pojmenované: Sazometná středa, Zelený čtvrtek, Velký pátek, Bílá sobota, Boží hod velikonoční a Velikonoční pondělí. Na Velikonoční pondělí chodili chlapi na pomlázku.¹² Tento zvyk je velice starého původu, kdy velikonoční mrskáni a polévání patřilo k nejrozšířenější tradici před 1. světovou válkou. Obyčej se dodržoval i po roce 1945, v dnešní době je zcela běžný a jedná se o živou tradici, která má perspektivu dalšího udržování.¹³

Vánoce – Štědrý den se konal před Božím hodem vánočním, dnem narození Ježíška. Štědrý den se liturgicky nazývá vigilie, tedy jako předvečer slavnosti. V minulosti to byl den půstu a přípravou, dnes už postním dnem není. V 16. a 17. století se na Štědrý den vyskytovaly různé maškary nebo koledníci. Koledovat chodili pastýři nebo ponocný, kdy u každého domu zazpívali koledu „Nesem vám noviny, radujte se“ a hospodyně jim dala vánočku, ovoce nebo i peníze.¹⁴ V dnešní době známe zvyk dávání dárků, který je zvykem odedávna, už od dob zimního slunovratu. Tato tradice je napodobování skutků tří králů, kteří přinesli malému Ježíškovi dary.¹⁵

¹¹ KOUDELKOVÁ, Pavla. *Český jazyk*. Praha: Mutabene, c2011. Logico piccolo, s. 1. ISBN 978-80-86745-77-0.

¹² VONDRUŠKA, Vlastimil. *Církevní rok a lidové obyčeje, aneb, Kalendárium světců a světic, mučedníků a mučednic, pojednávající o víře českého lidu k nim, jakož i o liturgii katolické*. České Budějovice, 1991, s. 44-57.

¹³ FROLEC, Václav, ed. *Výroční obyčeje: současný stav a proměny*. V Brně: Blok, 1982, s. 22. Lidová kultura a současnost, sv. 8.

¹⁴ VONDRUŠKA, Vlastimil. *Církevní rok a lidové obyčeje, aneb, Kalendárium světců a světic, mučedníků a mučednic, pojednávající o víře českého lidu k nim, jakož i o liturgii katolické*. České Budějovice, 1991, s. 81-82.

¹⁵ KOUDELKOVÁ, Pavla. *Český jazyk*. Praha: Mutabene, c2011. Logico piccolo, s. 15. ISBN 978-80-86745-77-0.

1.2 Lidové zvyky v Evropě

Lidové zvyky a tradice měly už v minulosti velký vliv na životy našich předků. Důvod jejich vzniku býval obvykle strach z neznáma a neschopnost si vyložit přírodní jevy, ale také snaha zajistit si zdraví, štěstí nebo krásu. Následkem toho byl vznik mnoha mýtů, legend nebo pověr. Zvyky souvisely i s narozením a úmrtím člověka.

Na Slovensku bývají tradice a zvyky úzce spojené s přírodou, a především s přírodním cyklem. Jejich tradice a zvyky se vážou na určitý region Slovenska. Mezi jejich nejvýznamnější svátek roku patří Velikonoce. Velikonoční zvyky se v každém regionu Slovenska liší. Další zvyk, který se zde dochoval, je vynášení Morany. Morana je slaměná figurína, která je oblečená do ženských šatů a má symbolizovat konec zimy a začátek jara. Mladá děvčata Moranu odnesou k potoku, kde ji svléknou, zapálí a následně hodí do vody. V letním období na Svatojánskou noc dodnes lidé nad vesnicí pálí velké vatry, které obyvatelé za zpěvu a tance přeskakují.¹⁶

Zvyky ukrajinského národa jsou spojené zejména s tradičním světovým názorem. Ten vznikl v průběhu mnohých staletí a zachoval si mnoho znaků z předkřesťanské víry. Ceremoniál se rozlišoval na dva základní typy, a to rodinné a kalendářní. Každý obřad a svátek v Ukrajině spojovali s národní vírou a pověrami. Za zásadní svátek národa se považují Velikonoce. Mezi další zvyky a svátky Ukrajiny patří Rusalky, Zelené svátky nebo Kupajla.¹⁷

Obyvatelé Německa si vysoce cení svých tradic a zvyků. Mezi jejich svátky patří například Svátek všech svatých, který je starým katolickým svátkem. Tento svátek byl v minulosti považován za svátek všech mučedníků a všech svatořečených. Další svátek je Nanebevzetí Páně. V Německu je to státní svátek a v minulosti s tímto svátkem byly spojovány rozmanité zvyky. Jeden z nejhlavnějších zvyků bylo „létající maso“.¹⁸

¹⁶ Slovakia [online]. [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <https://slovakia.eu/cs/intro/slovakia/culture>

¹⁷ Support Ukraine [online]. [cit. 2016-01-30]. Dostupné z: <http://www.ukrajinci.cz/cs/ukrajina/detail/tradice-zvyky-obyceje-a-svatky-na-ukrajine/>

¹⁸ Německé svátky a tradice [online]. [cit. 2016-01-30]. Dostupné z: <http://www.do-nemecka.cz/nemecke-svatky-a-tradice/>

2 MASOPUST

Každým rokem mezi zimním a jarním obdobím začíná v nejrůznějších koutech území masopustní tradice. Má rozdílné zvláštnosti, ale i společné rysy, mezi které patří zejména průvody maskovaných lidí, rozpustilé veselí a velký okruh aktivních a pasivních účastníků. Václav Frolec uvádí, že *„geneze této obyčejové tradice, tak hluboce zakořeněné, živé a životaschopné, zůstává ještě zahalena tajemstvím“*.

Obyčeje, které se konají na masopust, obsahují prolínající se složky, které jsou součástí i jiných výročních a rodinných zvyků. Najít je můžeme v zimních a jarních obchůzkách, dožínkových obyčejích i ve svatebních motivech. Václav Frolec uvádí, že masopustní obchůzky patří *„k nejživějším obyčejovým příležitostem v současné době i ve společenském životě dnešních generací, kdy starý obřadní smysl ztratil opodstatnění“*.¹⁹

Masopustní obchůzky maskovaných postav se konají nejen na Hlinecku, ale i v jiných oblastech České republiky nebo Evropy. Avšak typy masek na Hlinecku, jejich funkce, spojení a podoba nemá nikde jinde obdoby. Masopustní obchůzky na Hlinecku jsou ve vesnickém prostředí stále součástí života lidí a nezměnily podobu karnevalové masopustní zábavy jako ve městech.²⁰ Masopustní obchůzky byly původně vyhrazeny jen pro svobodnou mužskou mládež a mladé ženaté muže, později se možnost účasti rozšířila i na další obyvatele.²¹

Na území Horácka a Podhorácka probíhají masopustní dny veselých zábav, většinou tanečních, a třem posledním dnům masopustu se říká konec masopustu nebo také bláznivé dny. Na konci masopustních obchůzek se koná zábava, která trvá do půlnoci, kdy masopustní dny vystřídá púšť.²²

¹⁹ FROLEC, Václav a Josef TOMEŠ, ed. *Masopustní tradice: památce PhDr. Josefa Tomše, CSc.* Brno: Blok, 1979, s. 15. Lidová kultura a současnost.

²⁰ BLAHŮŠEK, Jan a Ilona VOJANCOVÁ. *Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku: Shrovetide door-to-door processions and masks in the villages of the Hlinecko area.* Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, s. 13. ISBN 978-80-87261-71-2.

²¹ POLÁKOVÁ, Zdena a Eva JELÍNKOVÁ. *Za dlouhých zimních večerů: katalog ke stejnojmenné výstavě.* Brno: Moravské zemské muzeum, Dětské muzeum, 2009, s. 63. ISBN 978-80-7028-351-6

²² PERNICA, Bohuslav. *Rok na moravském Horácku a Podhorácku.* Ilustrovala Anna KAŠÍKOVÁ-BĚLÍKOVÁ. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1951, s. 37.

2.1 Historie masopustních obchůzek

Vesnické masopustní obchůzky na Hlinecku, náleží k obyčejové tradici lidové kultury v České republice, a i v celé střední Evropě.

Písemné zmínky o existenci tohoto obyčeje pocházejí z konce 19. století, ale jeho historie je mnohem starší. Karel Václav Adámek uvádí že „*masopustní outerek byl jako poloviční svátek. Leckde i v městech se nepracuje a lid se prochází a stopuje maškary.*“²³ Vondrušková uvádí, že „*mnozí badatelé spojují masopustní maškary s pohanskými magickými obyčejí, při nichž se používali zvířecí kůže.*“²⁴ Ze středověku máme doložené mnohé lidové masopustní hry, v nichž vystupuje hlavní postava Bakcha nebo Masopusta. Hry často byly doprovázeny průvody a veselicemi, které byly zřejmě velmi rozpustilé.

V 15. století se proti masopustním radovánkám postavila církev, a proto období a obchůzky nebyly nikdy zařazeny do církevního kalendáře.²⁵ U masopustu měl velký význam obřadní pohyb, zvláště tanec, který měl blahonosný a plodnostní smysl. Obecně bylo o masopustu rozšířeno vyskakování a tanec na úrodu ovsu, lnu, brambor a tykví, kdy masopustní obřadníci při obchůzce u domu vysoko vyskakovali, aby úroda vysoko vyrostla. Také hospodář měl o masopustu hodně tančit, aby měl pěkné obilí a selka zase dlouhý len.

Do masopustních maškar patřilo i velké množství masopustních masek, kde se uplatňovaly masky zoomorfní, antropomorfní, démonické i obřadní figuríny. Nejrozšířenější zoomorfní formou masopustu je maska medvěda. Na území Československa byla medvědí maska ústřední postavou masopustních průvodů a obyčejů a měla 2 podoby. Jednak to byla postava v kožešinovém převleku nebo medvědí maska vyrobená ze slámy či hrachoviny. Jejich hlavní úloha byla obřadní, kdy lid medvědí masce přisuzoval blahonosný a plodnostní smysl. Medvědovi se přisuzovaly všechny nezbednosti, nectnosti, rozpustilosti a nejrůznější viny z období masopustu.

Do antropomorfních masek patřila zejména slaměná maska, kdy Antonín Václavík upozornil na to, že „*slaměné masky jednak představovaly různé personifikace*

²³ BLAHŮŠEK, Jan a Ilona VOJANCOVÁ. *Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku: Shrovetide door-to-door processions and masks in the villages of the Hlinecko area*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, s. 12. ISBN 978-80-87261-71-2.

²⁴ VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje*. Ilustroval Kamila SKOPOVÁ. Praha: Albatros, 2004. Oko (Albatros) s. 56. ISBN 80-00-01356-8.

²⁵ VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopust na Hlinecku*. Na Sychrově: Národní památkový ústav, územní památková správa, 2014, s. 3. ISBN 978-80-905871-0-6.

masopustu, pústu či koledy, zároveň však naznačovaly zakončení určitých zemědělských výkonů, především žní a výmlatu“.

Slaměnou podobu měla i maska, která zosobňovala postavu Masopusta, která se v jiných místech objevovala i jako postava Bakchus. Postava se strojila do starých šatů vycpaných slámou či senem a měla podobu tlustého muže. Je to však postava, která se do lidového prostředí dostala druhotně, a to hlavně žakovským nebo středověkým městským chápáním bakchanálií.

Konec masopustu lidé chápali jako přelomový čas, kdy končí jedno hospodářské období a zároveň otevírá nový životní běh, a proto se v masopustních zvycích objevovaly různé motivy symbolického zabíjení a pochovávání. Například na Opavsku a Ostravsku byl ukončován masopust zabíjením kozla, na Valašsku chodili chlapci jako řezníci s teletem a jinde masopustní masky předváděly zabíjení kobyly.²⁶

2.2 Současnost masopustních obchůzek

Masopustní tradice a zvyky mají své živé pokračování i v současné době, a zejména v posledních generacích. Masopust můžeme řadit k nejvíce udržovaným společenským zvykům v naší zemi, kde tuto skutečnost neovlivňují žádné svazky s křesťanstvím, pouze časové vymezení. Dnešní masopustní tradice je v mnoha oblastech barvitá, rozložená a schopná se aktualizovat a přežít do dalších epoch.²⁷

Obnova masopustu je v řadě měst a vesnic iniciativou obcí a místních obyvatel, kteří se snaží sobě i svému okolí vytvořit dobrou zábavu. V kontrastu s minulostí, kdy tato akce byla záležitostí dospělých, dnes se účastní i děti, pro které se pořádají dětské karnevaly.²⁸

Masopust se tradičně koná na vesnicích, ve městech, ale i ve skanzenech. Muzeum v přírodě je přirozené prostředí pro konání masopustních obchůzek. Obyvatelé v oblasti Hlinska přenesli tuto tradici také do skanzenu na Veselý kopec, kde má tento zvyk žádoucí atmosféru. Těmto akcím se věnují místní nadšenci, etnografové, znalci tradic, folkloristé, místní spolky nebo muzejní instituce.²⁹

²⁶ FROLEC, Václav a Josef TOMEŠ, ed. *Masopustní tradice: památce PhDr. Josefa Tomše, CSc.* Brno: Blok, 1979, s. 38-46. Lidová kultura a současnost.

²⁷ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy.* Praha: Lidové noviny, 2004, s. 39. ISBN 80-7106-525-0.

²⁸ VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje.* Ilustroval Kamila SKOPOVÁ. Praha: Albatros, 2004, s. 54. Oko (Albatros). ISBN 80-00-01356-8.

²⁹ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy.* Praha: Lidové noviny, 2004, s. 40. ISBN 80-7106-525-0.

Tradiční masopustní obchůzky a průvody masek na Hlinecku jsou dodnes v povědomí vesnických obyvatel a dosud se aktivně praktikují. Projevují se v nich obyčejové tradice, tradiční zájmy nebo společenská a zábavná funkce.³⁰

V posledních 60 letech 20. století se masopustní obchůzky na Hlinecku přesunuly na nejbližší sobotu či neděli předcházející masopustnímu úterý. Hlinecko patří k místům, kde se Masopust koná v tradiční podobě. Obzvláště v posledním desetiletí si obyvatelé Hlinecka na tradici zakládají a prezentují se jí při kulturních akcích.³¹ Vojancová uvádí, že „*průběh, obchůzky, podoba masek a jejich funkce zůstaly shodné s popisy dochovanými z přelomu 19. a 20. století.*“

Masopustní obchůzky a průvod masek nejsou organizovány žádným folklórním souborem, ale jsou pořádány sborem dobrovolných hasičů a aktéři se zúčastňují dobrovolně a z vlastní vůle. Sami si ve volném čase připravují masky a doplňky, vše z vlastních finančních prostředků. Výjimka se najde jen u masky Turka a slaměného. Hasičské sdružení se stará zejména o propagaci konání průvodu, zajištění a proplacení honoráře pro sjednanou hudbu.

V současné době tato událost obsahuje i určité znaky divadla, kde základní charakteristikou je přeměna identity. Tyto znaky najdeme u převleků, pohybu masek, využívání rekvizit nebo u vydávání zvuků.³²

2.3 Masopustní období

Masopustní tradice je označována jako jev tradiční lidové kultury spojené s masopustním obdobím.³³ Období masopustu začíná po svátku Tří králů a končí v úterý před Popeleční středou, tedy před začátkem předvelikonočního půstu.³⁴ Masopustní období ale není přesně kalendářně vymezené, protože Velikonoce jsou pohyblivým svátkem.

V tradičním rytmu života bylo masopustní období čas radosti a uvolnění, kdy se konaly taneční zábavy, bály, zabíjačky, šibřinky a následně se konal slavný závěr

³⁰ Lidová kultura [online]. [cit. 2017-01-19]. Dostupné z: <http://www.lidovakultura.cz/page.aspx?pid=145>

³¹ BLAHUŠEK, Jan a Ilona VOJANCOVÁ. *Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku: Shrovetide door-to-door processions and masks in the villages of the Hlinecko area*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, s. 16. ISBN 978-80-87261-71-2.

³² VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopust na Hlinecku*. Na Sychrově: Národní památkový ústav, územní památková správa, 2014, s. 4-7. ISBN 978-80-905871-0-6.

³³ VINCENCIOVÁ, Hana. *Formy persistence masopustních tradic ve východním Polabí a přilehlé části Železných hor*. [online]. [cit. 2017-01-18]. Dostupné z: <http://narodopis.vcm.cz/masopust.html>

³⁴ VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopust na Hlinecku*. Na Sychrově: Národní památkový ústav, územní památková správa, 2014, s. 3. ISBN 978-80-905871-0-6.

masopustu.³⁵ Také to byl čas, kdy se ve vesnicích uzavíralo nejvíce sňatků, tedy čas svateb.

Pro obyvatele to bylo hlavně období hospodářského klidu, kdy se dokončovaly práce minulého hospodářského roku a zároveň začínaly přípravy k nadcházejícímu hospodářskému roku. Václav Frolec uvádí konec masopustu jako „*zakončení určitého ročního cyklu, což se odráží i v jeho pojmenování nejen masopust či fašank, ale též příznačnějším v moravském a slezském označení ostatky a končiny*“.³⁶

V odborné literatuře Langhammerové je masopustní období definováno jako „*období skutečně naplněné zábavou, která před ním a po něm nepřicházela v úvahu, neboť postní doby takovéto zábavy nepovolovaly*“.³⁷

Masopust se většinou slavil tři dny. „Tučný“ čtvrtek býval přípravou před masopustní nedělí, kdy se konaly zabíjačky, a panovalo přesvědčení, že na tučný čtvrtek musí člověk hodně jíst a pít, aby měl celý rok sílu na hospodaření. Hlavní zábava, kdy se konaly plesy, tancovačky a zábavy začínala v neděli. Často se pořádaly specializované zábavy, kam mohli buď svobodní mládenci, anebo jen ženatí muži.

Vyvrcholením masopustu bylo maškarní úterý, kdy se konaly průvody maškar nebo hrály žákovské divadelní hry, kde se četly humorné obžaloby se spoustou vtípů a narážek na sousedy.³⁸ Na konci dne se konala závěrečná masopustní taneční zábava, která trvala pouze do půlnoci, kdy do hospody přišel ponocný, odtroubil půlnoc, a tím masopustní zábava skončila. Ráno šli obyvatelé do kostela pro popelec, symbolizující období změny a nastávajícího půstu.³⁹

Avšak jako mnoho starobylých výročních obyčejů, nebyl ani masopust pouze zábavnou a veselou záležitostí. Nacházelo se v něm mnoho magie, pověrečných rituálů a víry, že právě tímto chováním si lidé zabezpečí reprodukci vlastního rodu i prosperitu hospodářství.⁴⁰ Langhammerová uvádí, že „*významným pomocníkem těchto magických úkonů jsou vedle nutných atributů a úkonů masky*“.⁴¹

³⁵ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. Praha: Petrklíč, 2008, s. 119. ISBN 978-80-7229-171-7.

³⁶ FROLEC, Václav a Josef TOMEŠ, ed. *Masopustní tradice: památce PhDr. Josefa Tomše, CSc.* Brno: Blok, 1979, s. 37. Lidová kultura a současnost.

³⁷ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. Praha: Petrklíč, 2008, s. 120. ISBN 9788072291717.

³⁸ VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje*. Ilustroval Kamila SKOPOVÁ. Praha: Albatros, 2004, s. 47. Oko (Albatros). ISBN 80-00-01356-8.

³⁹ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. Praha: Petrklíč, 2008, s. 128. ISBN 9788072291717.

⁴⁰ SKOPOVÁ, Kamila. *Hody, půsty, masopusty: slavíme, vaříme, zdobíme a hrajeme si celý rok podle lidových tradic*. Praha: Akropolis, 2007, s. 175. ISBN 978-80-86903-46-0.

⁴¹ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. Praha: Petrklíč, 2008, s. 123. ISBN 978-80-7229-171-7.

2.4 Průběh masopustních obchůzek

Průběh masopustního dne má svůj řád. Začíná se časně zrána a maškarádi se scházejí na určeném místě, většinou v sále hospody. Za pomoci žen se převlékají, pomazávají červenou nebo černou hlinkou a zkušené obyvatelé pomáhají a vyvazují slaměnému bohatou sukni z dlouhé žitné slámy. Celou přípravu ukončí maska Laufr, která maškaře velí.

Seřazený průvod, v čele s Laufrem a s muzikanty, se vydá k domu starosty, kde žádají o povolení masopustního průvodu. Starosta s určitým důrazným napomenutím o slušném chování a zdárném průběhu celého dne povolí a připije jim na zdar. Pak se maškarní průvod vydá po obchůzce, kde nevynechá ani jediný dům. Laufr se v předstihu zastaví u každého domu a zjišťuje, zda obyvatelé nemají žádné námítky k návštěvě maškarád a kolik písniček si chtějí nechat zahrát. Pořadí v průvodu je dané, černá či šeredná maškara chodí vzadu a nesmí předběhnout červenou maškara, nazývanou pěknou.

Průvod je doprovázen velkým obecenstvem a je dáno, že žádná tvář nesmí zůstat bílá, a tedy se nikdo nepohoršuje, když jej slamák, kominík nebo kobyłka začerní barevnou hlinkou. Dnes se místo barevné hlínky používají spíše líčidla nebo obarvené pleťové krémy.

V každém domě obyvatelé chystají pro masky bohaté pohoštění. Hlavní pohoštění jsou čerstvě usmažené koblihy, kus masa, uzeniny, chlebičky, sladké zákusky, teplý čaj či káva a alkohol.⁴² Mládenci u každého domu tancem vytočí kolečko. Langhammerová uvádí, že „*tento prajednoduchý taneční projev není náhodný, kolo samo patří k nejstarším tanečním formám obecně a jeho uchování v souvislosti se zvykem na počátku jara je více než výmluvný*“. Kolo se musí točit proti směru hodinových ručiček, a to jako slunce na obloze, od východu k západu.⁴³

Po celodenní obchůzce maškarádi dorazí na určené prostranství a porazí kobyllu. Byla by neodpuštělná ostuda, kdyby maškara nedorazila na určené místo.⁴⁴

⁴² SKOPOVÁ, Kamila. *Hody, půsty, masopusty: slavíme, vaříme, zdobíme a hrajeme si celý rok podle lidových tradic*. Praha: Akropolis, 2007, s. 175-176. ISBN 978-80-86903-46-0

⁴³ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. Praha: Petrklíč, 2008, s. 125. ISBN 978-80-7229-171-7.

⁴⁴ SKOPOVÁ, Kamila. *Hody, půsty, masopusty: slavíme, vaříme, zdobíme a hrajeme si celý rok podle lidových tradic*. Praha: Akropolis, 2007, s. 176. ISBN 978-80-86903-46-0.

3 TRADIČNÍ MASOPUSTNÍ OBCHŮZKY NA HLINECKU

Tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku jsou zástupcem obyčejové tradice. Veselý průvod skládající se z maskovaných postav se koná na konci období masopustu a náleží na vesnicích k nevýraznějším výročním obyčejům v České republice. Vesnický masopustní průvod a masky na Hlinecku, jsou ojedinělou součástí širšího kontextu tradičních vesnických zvyků svědčících o kulturní rozmanitosti světa.

Masopustními obchůzkami značíme „*dynamický soubor intencionálních jevů a dějů, vyjádřených specifickými, esteticky působivými a synkretickými postupy a prostředky*“. Jsou to například masky, tanec, hudba a další zvukové projevy. Nezbytnou součástí je využití rekvizit a divadelních výstupů, kde dochází ke komunikaci v různých rovinách, například mezi jednotlivými maskami.

Zmíněné složky masopustních obchůzek jsou historicky variabilní a ve společenství a individuálních výstupech zároveň umožňují emociální a estetickou seberealizaci účinkujících, kteří se shledávají s pozitivním přijetím u obecnstva.

Na Hlinecku najdeme v obchůzkách syntézu všech výše uvedených znaků. K tomu typy zdejších masek, jejich podoba, spojení a funkce nemají nikde jinde období. Hlinecko se takto vyděluje a prezentuje vůči ostatním krajům. Masopustní průvody jsou zde trvalou součástí života lidí ve vesnickém prostředí.

Masopustní obchůzky a masky na Hlinecku jsou nezbytnou součástí lidových kalendářních zvyků a tradic, které se udržely do současných dnů a jsou kolektivem obyvatel spontánně a aktivně praktikovány. V masopustních obchůzkách se vyjadřují tradiční zájmy dřívějšího zemědělského společenství, jako byla pozornost zaměřená na bohatou úrodu, prosperita hospodářských zvířat a kompletní hospodářství a zdraví rodiny.⁴⁵

Především v posledním desetiletí si obyvatelé Hlinecka na této tradici zakládají a prezentují se jí při rozmanitých kulturních akcích i mimo region. Nicméně v cizím prostředí a při provádění mimo určený termín, nemohou být rozvinuty všechny funkce a znaky tohoto jevu. Týká se tak pouze o jednostrannou podívanou, při níž nemůžeme vidět činnost mezi aktéry a diváky a chybějí i základní funkce jako například rituální

⁴⁵ *Nominační dokumentace pro zápis vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku do Seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky* [online]. [cit. 2017-01-24]. Dostupné z: http://www.nulk.cz/files/narodni_seznam/Nominace_narodni_seznam_masopustni_obchuzky.pdf

tanec. Navzdory tomu jsou vesnické masopustní obchůzky a masky nápadným propagačním prvkem regionu.⁴⁶

3.1 Charakteristika vybrané oblasti

Etnografická oblast regionu Hlinska, kde se konají tradiční masopustní obchůzky, leží v jižní části východních Čech, v Pardubickém kraji. Hlinsko tvoří správní území 22 obcí, které mají k 31. 12. 2015 celkem 21 128 obyvatel. Hustota zalidnění je nedostatečná, vzhledem ke krajskému průměru. Polovina obyvatel žije ve městě Hlinsko. Území Hlinecka se nachází na 24 668 hektarech a tvoří 5,5 % rozlohy kraje. V roce 1999 zde vznikl mikroregion Hlinecko za účelem získávání finančních prostředků z národních zdrojů a evropských fondů, také za účelem vytvoření společné politiky.⁴⁷

První historicky ověřená zpráva o Hlinsku vznikla za vlády Václava IV. v první polovině 14. století. Tehdy bylo Hlinsko povýšeno na přímluvu Viléma z Pardubic a Staré na městečko. Páni z Pardubic měli v erbu polovinu stříbrného koně ve skoku v červeném poli, a tento znak se nacházel i na městské pečeti až do 18. století.⁴⁸

Hlinsko leží na Českomoravské vrchovině a má značně členitý reliéf. Jihozápadní část leží v Železných horách a východní část na Žďárském vrchu. Oba reliéfy jsou státem chráněnou krajinnou oblastí. Území je významným členitým reliéfem podhorské až horské krajiny, s četností smíšených až jehličnatých lesů. Návštěvníci regionu tak mají velký počet možností k turistice nebo sportu. Klidnou přírodou vedou značené turistické a cyklistické trasy, které turisty mohou navést i ke kulturním památkám nebo přírodním atraktivitám.

Region Hlinsko je úzce spojen s oblastí lidové kultury. Jednou z hlavních tradic je výroba dřevěných hraček a folklorních upomínkových předmětů. Této tradici se věnuje pan Zdeněk Bukáček v nedaleké obci Krouna. Pan Bukáček dostal ocenění ministra kultury Nositel tradice lidových řemesel. Do kulturního života celého regionu se významnou měrou zapsala i výtvarná tradice Hlinska. Malebnou krajinu k tvorbě inspirovalo hned několik známých malířů, zejména Antonína Slavíčka, Alfonse Muchu

⁴⁶ VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopust na Hlinecku*. Na Sychrově: Národní památkový ústav, územní památková správa, 2014, s. 7-8. ISBN 978-80-905871-0-6.

⁴⁷ Český statistický úřad [online]. [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_spravniho_obvodu_hlinsko.

⁴⁸ KŘIVANOVÁ, Magda. *Hlinsko*. Hlinsko: Město Hlinsko, 2009, s. 8. ISBN 978-80-254-4593-8.

nebo Karla Beneše. Do dnešních dnů se dochovala zejména tradice masopustních obchůzek.⁴⁹

3.2 Masopustní obchůzky ve Studnicích

Písemné dochované zprávy o obci Studnice pocházejí z počátku 14. století. Hlavní obživou obyvatel bylo zemědělství, ale také si museli přivydělávat tkalcováním nebo výrobou užitných dřevěných předmětů. K obci náleží osady Košinov a Zalíbené, kde dnes žije celkem 460 obyvatel.

Ve druhé polovině 19. století se objevili první zmínky o masopustních obchůzkách. Obyvatelé ve Studnicích nazývají masopustní obchůzky nejčastěji „vostatky“ a pro širší veřejnost se používá i označení „maškara, studnická maškara, studnický masopust“. Nejstarší podrobný dochovaný popis a nejstarší fotografie pocházejí z roku 1928. Podle dochovaných pramenů se může posoudit, že masky se zásadně nezměnily. V literatuře Vojancové najdeme, že *„studnické kostýmy masopustních masek vykazují nejmenší počet změn proti nejstarším známým popisům“*.

Tradici vostatků místní obyvatelé vnímají a prožívají velmi silně, jako důležitý prvek života celé komunity. Již několik let se studnická maškara účastní různých kulturních akcí mimo region, je považována za kulturní vystoupení a zviditelnění tradice a obce.

Kostýmy masek vlastní jejich nositelé, výjimku tvoří pouze kostýmy Turků a slaměného. Kostým Turků vlastní Sbor dobrovolných hasičů, protože se za ně převlékají pouze svobodní mládenci. Proto si kostým každý nepořizuje sám, ale půjčují si ho. Masku slaměného se plete každý rok znova. Představitel si ho buď plete sám, nebo se obrátí na jiné studnické obyvatele.

Masopustní masky se scházejí na dohodnutém místě, tedy v kulturním domě. Než maškary vyjdou do průvodu, slaměný zatroubí na volský roh, tolikrát, kolik masek je v průvodu. Každá maska v průvodu má své ustálené pořadí. V čele průvodu jde Laifr s ženou, následují Turci, muzikanti, kobyly a rasové, kominíci, židé a konec průvodu uzavírají slamění.

⁴⁹ *Oficiální internetové stránky města Hlinska* [online]. [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: <http://www.hlinsko.cz/mesto>.

Průvod masek jde z kulturního domu k domu starosty, kde žádá o povolení. Jménem maškarád žádá o povolení obchůzky maska Laufr. Starosta odpovídá svojí ustálenou frází „*Vaši žádosti budiž vyhověno. Výskejte, skákejte hodně vysoko, aby letos bohatá úroda byla*“.

Od 70. let 20. století se ve studnické maškarě objevují i malí chlapci, kteří mají věrné kopie masek dospělých aktérů. Názory na zapojení dětí do maškary jsou mezi obyvateli různé. Část obyvatel považuje zapojení dětí do vlastní masopustní obchůzky za nepatřičné. Důvod je ten, že původní funkce masek byla zajištění úrody a plodnosti.

Obchůzka je zakončena obřadem, tedy porážením kobyly a je vykonávána venku, před budovou kulturního domu. Ras přečte „lejstro“, kde vyjmenuje všechny hříchy, jichž se kobyly v uplynulém roce dopustila. Pak se kobyly svalí na připravená nosítka, která se používala dříve k vynášení hnoje. Turci zvednou nosítka s kobyly na ramena, začne hrát smuteční hudba a průvod se za ně zařadí. V doprovodu diváků krácejí do sálu hospody, kde Turci položí nosítka s kobyly na zem a ras kobyly ožíví. Kobyly je oživena skleničkou alkoholu. Poté následuje všeobecné veselí a pokračuje to taneční zábavou, kde se o půlnoci koná sólo pro masky, a tím je masopustní obchůzka ukončena.⁵⁰

3.3 Masopustní obchůzky ve Vortové

První dochované zmínky o vesnici Vortová pocházejí z počátku 15. století. Z 16. století jsou zmínky o drobných zemědělcích, kteří obývali vesnici ukrytou v lesích. Ve vesnici se nacházely dva mlýny, obyvatelé se živili pěstováním lnu a poté jeho zpracováním, tedy plátenictvím a tkalcovstvím. K Vortové patří i osada Lhota a dnes zde žije 247 obyvatel.⁵¹

Nejstarší písemné zprávy o masopustních obchůzkách pocházejí z konce 19. století. Tato tradice, stejně jako ve Studnicích, nebyla po desetiletí přerušena. Vortovští obyvatelé nazývají masopustní obchůzku vostatky nebo maškary. Širší veřejnost poté staročeská maškara nebo vortovská maškara.

Základ obchůzky je podobný jako ve Studnicích. Časně ráno se nositelé masky sejdou v sále hospody, a odtud společně vycházejí k domu starosty. Pořadí masek

⁵⁰ VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopust na Hlinecku*. Na Sychrově: Národní památkový ústav, územní památková správa, 2014, s. 46-47. ISBN 978-80-905871-0-6.

⁵¹ BLAHŮŠEK, Jan a Ilona VOJANCOVÁ. *Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku: Shrovetide door-to-door processions and masks in the villages of the Hlinecko area*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, s. 23. ISBN 978-80-87261-71-2.

v průvodu je ustálené. Ve vortovské maškarě je v čele průvodu kobyla, kterou popohání ras a následuje ho strakatý, žena, čtveřice Turků, kominíci, slamění a židi. Na konci průvodu jde muzika. Nejdříve maškara navštíví dům starosty, kde dostane povolení k obchůzce a poté průvod jde do osady Lhota. Po obchůzce Lhoty, maškarády zamíří do Vortové.

Po celodenní obchůzce se zakončení koná v sále hospody. Takzvaný testament předčítá ras a maškarádi vytvoří kruh, odkud se kobyla snaží uniknout. Kobyle se to nepodaří, ras ji přetne žílu a ostatní masky položí kolem ležícího rasa své čepice. Muzika zahraje smuteční písně a po zaznění písničky Kobylka malá, kovat se dala, dá ras kobyle napít skleničku alkoholu. Poté se kobyla probudí, vyskočí a všichni se začnou veselit a tancovat.⁵²

3.4 Masopustní obchůzky ve Vítanově

Vítanov je malá obec, která se skládá ze dvou místních částí – Vítanov a Stan. Nejstarší dochované zmínky o obci pocházejí z roku 1353 a 1392. V minulosti vedla obcí starodávná obchodní stezka z východních Čech a na Moravu. V současnosti zde bydlí 440 obyvatel.⁵³

Nejstarší zmínky o masopustních obchůzkách pocházejí už z doby před 2. světovou válkou. V 50. letech byly pořízeny nejstarší fotografie masopustu. Masopustní obchůzky byly v roce 2001 přerušeny a v roce 2004 je jeden z místních obyvatel znovu obnovil. V roce 2007 masopust začal oficiálně pořádat Sbor dobrovolných hasičů. Masopustní obchůzky se v minulosti konaly v obci Stan, Vítanov, Kouty a průvod složený z masek, obcházeli místní obyvatelé bez muziky. Do roku 1978 se obchůzky konaly v masopustní úterý, později se přesunuly na sobotu. Na základě dochovaných pramenů můžeme konstatovat, že masky se v zásadě nezměnily. Výjimku tvoří Turci, kteří v minulosti chodili pouze 2 a od 70. let už byli kompletně 4.

V minulosti se masky scházely ve Vítanově v hostinci u Vacků. Po obnovení se sraz masek přesunul do kulturního domu ve Stanu. Masky se zde scházejí brzo ráno, aby se oblékly do kostýmů, upravily se a nalíčily. Ženy z vesnice jim chodí pomáhat s úpravou kostýmu a líčením. Když jsou všichni oblečení a nalíčení, Lauf s pánem dají

⁵² VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopust na Hlinceku*. Na Sychrově: Národní památkový ústav, územní památková správa, 2014, s. 58-65. ISBN 978-80-905871-0-6.

⁵³ *Vítanov: Historie a současnost obce* [online]. [cit. 2017-01-17]. Dostupné z: <http://www.vitanov.cz/historie-a-soucasnost-obce>.

maskám pokyn k seřazení do průvodu. Masopustní průvod vede Laufr s pánem a za ním je zařazena hudební kapela, Turci, kobyly a rasové, kominíci, židé a průvod uzavírá slaměný. Nikdy nesmí černá maska předběhnout červenou maškaru. Masky zamíří do vesnice Vítanov, kde žádají u domu starosty o povolení masopustních obchůzek. O povolení žádá Laufr. Starosta povolí masopust veršem, kde masky požádá o hladký průběh maškarního dovádění. Laufr s pánem jsou vždy v předstihu před průvodem, a u každého domu se jednotlivě ptají, zda mohou maškarádi přijít, zatancovat a zahrát. Poté jim popřejí štěstí a zdraví a zeptají se, jakou písničku si chtějí nechat zahrát. Obyvatelé domů přispějí maškarádám do kasičky a nabídnou Laufrovi s pánem skleničku kořaličky a malé občerstvení v podobě koblih.

Vítanovská maškara obchází i místní část ve Stanu, kde po poledni zůstávají v kulturním domě na oběd. V minulosti masky žádnou polední pauzu neměly, vždy se stravovaly během dne, kdy u každého domu dostaly dostatek jídla a pití. Po obědě zamíří maškara zpátky do Vítanova, kde se vydají vesnicí, dům od domu, na celodenní pouť.

Po celodenní masopustní obchůzce se průvod vydá na slavnostní porážení kobyly. Zakončení obchůzky se koná večer na novém vítanovském mostě, nebo na náměstí před mostem přes Chrudimku. Na mostě se shromáždí všechny masky spolu s přihlížejícími. Ve vítanovské maškarě čte testament maska slaměný. Testament obsahuje humorné věty, které radí místním občanům, jak se mají v nastávajícím roce chovat. Po přečtení testamentu masky udělají kolečko kolem rasa a kobyly. Kobyla se snaží rasovi uniknout, ale nepodaří se jí to. Po porážení kobyly začne hrát pohřební hudba, maškarádi si sundají na zem čepice a pohupují se v rytmu smuteční hudby. Po zahrání skladby Kobylka malá, kovat se dala, se kobyla probere k životu a všichni se začnou veselit a dají se do tance. Po skončení porážky se všechny masky odeberou domů a poté se v kulturním domě ve Stanu koná zábava.⁵⁴

⁵⁴ Státní oblastní archiv v Zámrsku. Kronika obce Vítanov 1939 - po současnost.

4 MASOPUSTNÍ MASKY

V minulosti bývaly masky velmi rozmanité. Jejich různorodost se dochovala i do dnešní doby. Některé jsou velmi staré a pochází z dob před rozšířením křesťanství. Jedná se hlavně o zvířecí masky. Lidé si odjakživa rádi na sebe brali podobu zvířat, a s ní i jejich vlastnosti, jako je síla nebo lstivost. Ve středověku se v Evropě zvířecí masky používaly při zimních měsících a v období zimního slunovratu. Zvířecí masky si lidé brali i do kostela, kam se chodili modlit, ale také tancovat a zpívat. Církev kvůli tomu vydávala po mnohá staletí přísné zákazy. Nejstarší z nich pochází z 6. století.

Během staletí se reje lidí v maskách omezily zejména na masopust.⁵⁵ Každá maska na Hlinecku má ustálenou podobu a funkci už po desetiletí. Za masky se převlékají pouze muži, a to z důvodu, že jsou považováni za nositele plodivé síly, kterou mají masky přenášet. Ženy mužům pomáhají masky připravit a při vlastní občůzce zajišťují občerstvení pro aktéry. Jan Blahůška uvádí, že „*ženy mají důležitou úlohu z hlediska původního významu občůzek, masky se s přihlížejícími ženami válejí po zemi, aby byla zajištěna jejich plodnost i úrodnost Země.*“

Majitel masky se o ni sám stará a pečuje. V některých rodinách se maska dědí z otce na syna. Některé masky, a to zejména maska slaměný, se musí vyrábět každý rok znovu, a to z důvodu krátké životnosti materiálu. Masky slaměný se vyrábí ze žitné slámy a při občůzkách se poničí válením a vytrháváním stébel slámy.⁵⁶

Masky jsou rozdělené do dvou skupin, kdy jedna skupina tvoří červenou, a druhá černou masku. Červenou masku mohou obléknout pouze svobodní chlapci, a to z důvodu, že v minulosti se tím uváděli chlapci do vesnického kolektivu. Vojancová ve své knize uvádí, že „*počet masek červených je pevně daný a musí ji být šest.*“ Do této skupiny řadíme masky: strakatý, ženuška a čtveřici masek, nazývaných Turci.

Druhou skupinu tvoří černé masky, do kterých se oblékají ženatí muži, a počet masek není určený. Záleží na tom, kolik lidí si masku připraví. Patří sem: slaměný, kobyla, ras, kramář zvaný žid, kominík, medvěd a medvědář. Jejich úkol při občůzkách je kontakt s diváky, které baví a veselí se s nimi.

V každé vesnici se masky detailně liší. Rozdíly můžeme vidět v různých tvarech čepic, nebo v rozdílném způsobu pletení kostýmu slaměného. Tyto odlišnosti vznikly

⁵⁵ VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje*. Ilustroval Kamila SKOPOVÁ. Praha: Albatros, 2004. Oko (Albatros), s. 56-57. ISBN 80-00-01356-8.

⁵⁶ BLAHŮŠEK, Jan a Ilona VOJANCOVÁ. *Vesnické masopustní občůzky a masky na Hlinecku: Shrovetide door-to-door processions and masks in the villages of the Hlinecko area*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, s. 15. ISBN 978-80-87261-71-2.

zejména z touhy vytvořit vlastní variantu masky. Vojancová uvádí, že „vliv tradice je však natolik silný, že větší změny kolektiv nepřipustí a náhodní diváci, zvláště ze vzdálenějších míst, si odlišnosti ani neuvědomí.“⁵⁷

Detaily ve změně masopustních masek můžeme nalézt zejména v použití materiálu k jejich zhotovení. Především některé přírodní materiály jsou nahrazovány umělými látkami a masky jsou více nazdobené. Změnu můžeme nalézt i na čepicích některých masek, kde se objevují obrázky spoře oděných žen. V průběhu první poloviny 20. století vyměnili masky Turků dřevěné šavle za krajkové kapesníčky.

Do počátku 50. let 20. století bývala každá masopustní maska zastoupena po jedné, dnes se počet masek černé a červené maškary zvýšil. V současnosti jsou zastoupeny po třech až čtyřech lidech. Změnu představuje také v některých lokalitách zařazování nových masek anebo převlékání žen.⁵⁸ Níže je obecný přehled významu a funkcí jednotlivých masek.⁵⁹

4.1 Popis masopustních masek na Hlinecku

Laufr, strakatý – během obchůzek vede celý masopustní průvod a dohlíží na to, aby nevynechali žádný dům v obci. U každé domácnosti žádá o povolení, zda mohou masky přijít, zahrát a zatancovat. Badatelé je díky pestrému kostýmu přirovnávají k šaškům, které se objevují v karnevalových průvodech. Avšak tato postava v masopustních průvodech na Hlinecku nemá za úkol kontakt s diváky, ani se s nimi veselit nebo dělat vtipy. Má pouze své povinnosti, a to vést průvod, žádat o dovolení obyvatel domu o vstup maškarád a popřát jim hodně zdraví a štěstí. Laufr tvoří dvojici s postavou ženy.

Žena nebo ženuška – ve většině sledovaných oblastí se do kostýmu strojí muži a pomáhají Laufrovi vést průvod. Také ho doprovází ke každému domu a do košíku ukládá peněžité odměny za objednané písničky.

Turci – tuto masku mají oblékat pouze svobodní chlapci a tvoří ji čtveřice postav. V minulosti postavu Turka měl oblékat chlapec, který měl před vojnu. Před

⁵⁷ VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopust na Hlinecku*. Na Sychrově: Národní památkový ústav, územní památková správa, 2014, s. 10-11. ISBN 978-80-905871-0-6.

⁵⁸ BLAHŮŠEK, Jan a Ilona VOJANCOVÁ. *Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku: Shrovetide door-to-door processions and masks in the villages of the Hlinecko area*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, s. 16. ISBN 978-80-87261-71-2.

⁵⁹ VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopust na Hlinecku*. Na Sychrově: Národní památkový ústav, územní památková správa, 2014, s. 12. ISBN 978-80-905871-0-6.

každým domem, který Turci navštíví, musí zatancovat typický rituální tanec. V minulosti obyvatelé domů věřili, že pokud Turci při tanci zvedají vysoko nohy, vyrostou vysoký len a obilí. Pokud budeme pátrat po tom, proč se maska nazývá Turek tak se dozvíme, že v minulosti jejich předobrazem byli dávní cizí vojáci. Turek svým kostýmem připomíná uniformu. Na hlavě nosí vysokou čepici a na přední straně haleny má našitý kyrys. Turci nosí vysoké boty a v minulosti drželi v ruce dřevěnou šavli, kterou dnes nahradili krajkovými kapesníčky. V masopustních obchůzkách na Hlinecku je Turek nositelem dobré nálady a pozitivního poselství. Postava naplňuje představu svobodného a mladého muže plného síly a energie, který vydrží celý den tancovat, a tím zajistí dostatek úrody. V minulosti měla postava v masopustních obchůzkách velmi důležitou roli, jakou neměla žádná jiná maska. Původní úloha masky se dochovala mezi obyvateli dodnes.

Slaměný – tato maska pochází z druhé poloviny 19. století, kdy se vyvinula z původní masky medvěda, jehož kostým byl vytvořen ze slámy či hrachoviny. Z první třetiny 20. století jsou dochované zmínky již o samotné existenci masky slaměného. Slaměný představuje masku archaického typu, která vznikla ze zoomorfní masky medvěda a proměnila se v antropomorfní masku slaměného. Masku je nositelem plodivé síly, stejně jako postava medvěda. Místní obyvatelé považují slaměného za masku samostatnou. Proto nechápou spojitost s medvědem, a v důsledku toho ji odmítají. Slaměný se během obchůzky válí po zemi s diváky, a hlavně se ženami. Stébla ze slaměné sukně si ženy vytrhávají a následně dávají do posady pro kvočny nebo husy.

Ras – hlavní úlohou rasa je dohlížení a hlídání kobyly. V některých obcích diváky vyšetřuje, léčí a tropí s nimi žerty.

Kobyly – patří mezi zoomorfní masky a na Hlinecku symbolizuje plodivou sílu. Na konci masopustních obchůzek je kobyly odsouzena za domnělé hříchy a jejím poražením je společnost obřadně očištěna. Tímto obřadem se také společnost vypořádá s koncem obávané zimy. Po poražení kobyly následuje oživení, což je symbolem nového začátku hospodářského roku a nové naděje pro obyvatele.

Kramář – žid – úlohou této postavy je kontakt s diváky. Představuje různé humorné scénky a vytváří humorné situace. Masku obstarává obchodování, nebo také handl s diváky. Někteří badatelé „*spatřují v této postavě personifikaci nadpřirozených sil a domnívají se, že maska je příbuzná maskám dziadů (Polsko) či starců (Bulharsko) představujících předky, kteří dohlíží na zdárný průběh obchůzek*“. Pojmenování masky vzniklo od polského označení masky dziad. Na Hlinecku lidé označují za

původní spíše masku podomního kramáře. V minulosti se této činnosti věnovalo židovské etnikum.

Kominík – tato maska obstarává ve vesnicích kontakt s diváky a zajišťuje zábavu. Například se snaží prohlédnout a zkontrolovat kamna a komín. Kominík začerňuje diváky mazadlem a honí děti s mládeží po vesnici. Masku má na zádech našitý bílý ciferník. Ciferník upozorňuje, v kolik hodin začíná a v kolik končí obchůzka. Kominík patří k tradičním maskám obchůzky a v minulosti se tato postava vyskytovala i v mikulášských průvodech na Litomyšlsku.

Medvěd – je to zoomorfní typ masky. V minulosti byla tvořena z hrachoviny a ze slámy. Medvěd symbolizoval plodnost a sílu. Masku na Hlinecku prošla velkým vývojem. Do druhé poloviny 19. století měla v obchůzkách důležitou roli, ale od tohoto období její zásadní funkce přebírají jiné masky. Medvěd má humornou úlohu a slouží k pobavení diváků. Dnes není pro obyvatele vnímána jako tradiční maska masopustních obchůzek. Kostým prošel neustálým vývojem, kdy od počátku 20. století tvoří kombinézu z umělé kožešiny.

Medvěďár – chodí společně s medvědem. Vodí jej a jeho hlavní úloha je kontaktovat diváky. Následovně jim nabízí tanec s medvědem a nechává medvěda, aby chodil po čtyřech a vozil děti na zádech.⁶⁰

4.2 Dnešní podoba masopustních masek ve Studnicích

Maškara se dělí do dvou skupin. Na pěknou (červenou) a na šerednou (černou) maškara. Do červené maškary patří Laufr, žena a čtveřice Turků. Ostatní masky patří do černé maškary. Do kostýmu se oblékají pouze muži a do červených masek se oblékají výhradně svobodní mládenci. Od začátku roku se obyvatelé scházejí v klubovně místní hasičské zbrojnice a chystají některé zdobné prvky masek. Důležitým prvkem je vyrobit stovky barevných růžiček z krepového papíru. Ženy pomáhají mužům s přípravou masek, ale i s oblékáním a líčením masek v den obchůzky.

Laufr – má ušitý kostým z bílé látky. Pestrobarevné odstřížky, které má na kalhotách, haleně a na vysoké čepici představují dny v roce, a proto jich je 365. Pestrobarevnost odstřížků znamená, že každý den je jiný, jinak barevný. Kostým tvoří vysoká jehlanovitá čepice, která je také polepena barevnými odstřížky. Laufr má na

⁶⁰ VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopust na Hlinecku*. Na Sychrově: Národní památkový ústav, územní památková správa, 2014, s. 14-19. ISBN 978-80-905871-0-6.

hlavě nasazenou vysokou čepici, u hlavy je ozdobena věncem, na které jsou papírové růžičky a na vrcholu je květinová hlavice a pentle, které dosahují zhruba do jedné třetiny výšky čepice. Ke kostýmu patří také bič, který Laufr drží v ruce a v pase má kožený řemen, na němž je vzadu zavěšen kovový zvoneček.

Žena – v kostýmu ženy je oblečen muž. Jeho kostým tvoří černý kabátek do pasu, bílá sukně s kanýry, kde ve spodním okraji nalezneme našité kytičky z modrých, bílých a růžových stužek. Žena si v pase uvazuje bílou zástěrku, která je ozdobena šikmo našitou širokou červenou stuhou s kokardami. Na hlavě nosí buřinku a pod ní červený šátek s bílými puntíky. Pod krkem a na zápěstí má maska našité bílé kanýry a na ruku bílé rukavičky. Na nohou má jasně červené punčochy a černé těžké boty. Žena nosí v ruce košíček, do kterého s Laufrem ukládají peněžité odměny.

Turci – tvoří skupinu čtyř postav, kdy dva jsou červení a dva modří. Na hlavách nosí čepice, které jsou válcovité a v horní části jsou červené nebo modré. Červení mají polovinu čepice natřenou zlatou a modří Turci stříbrnou barvou. Z horní části čepice visí do tří čtvrtin délky barevné pentle. Horní část čepice je zdobena věnečkem z papírových růží s květinovou hlavicí a podle barvy kostýmu se střídají modré nebo červené květy. Na spodní části čepice u hlavy najdeme takzvanou pusinku. Pusinku tvoří pruhy krepového papíru v červenobílé nebo modrobílé barevné kombinaci stočené do spirály a upevněné k okraji. Takzvaný kyrys můžeme vidět na hrudi Turků spolu s kovovými plíšky a řetízky, které jsou zdobeny textilními kokardami. Ty mají Turci našité i na rukávech haleny. Kolem kyrysu na hrudi jsou zasunuté zelené větvičky asparágu. Kostým tvoří i široký kožený pásek, který mají v pase a za ním zasunutý bílý šáteček. Důležitým prvkem kostýmu je bílý šáteček, který je připevněný na bílých rukavičkách, a při tanci s ním mávají.

Slaměný – archaická maska slaměného se plete ze žitné slámy každým rokem znovu. Na hlavě nese vysokou kuželovitou pletenou čepici ze slámy, která je zakončená třemi copy, zdobenými barevnými papírovými růžičkami. Na spodním okraji čepice je dvojitý věneček z květů. Čepice slaměného je ve Studnicích bohatě zdobená. Kostým se skládá ze dvou částí. První část je slaměná vesta, a druhá slaměná delší sukně, která je ozdobena papírovými barevnými růžičkami. Přes rameno má slaměný zavěšený volský roh a v pase pověšenou nádobku s mazadlem, se kterou pomazává diváky.

Kobyła – základ masky je konstrukce z obruče, na níž je upevněná dřevěná hlava koníka, která je zakryta pestrobarevným přehozem zvaným deka. Síťovaná čabraka, kterou najdeme zavěšenou pod vykukující hlavou koníka, je zhotovena

z barevné příze. Celý kostým kobyly je laděn do červené barvy. Čepice kobyly má tvar frygické čapky, její zdobení tvoří dvojitý věnec z barevných papírových růžiček. V dolní části směrem do obličeje je čepice zdobena třásněmi z vlny nebo příze, které jsou buď červené anebo barevné. V horní části jsou kohoutí pera, která jsou stočena směrem dozadu. Po stranách je čepice polepena obrázky koní a podkov. Obličej je celý nalíčen výraznou červenohnědou tělkou. Na holeních má kobyla ovinuty pásy barevné textilie utkané žinylkovou technikou, která se nazývá omotky.

Ras – tato maska se od sousedních vesnic odlišuje úpravou hlavy. Na hlavě nosí červený klobouk, na kterém má našité staré odznaky. Klobouk je zdobený kohoutím perem, který míří směrem k obličeji. Maska je výrazně nalíčena červenou tělkou a na očích nosí červené obroučky brýlí. Na krku má uvázaný ozdobný červený šátek s bílými puntíky. Představitel masky je oblečen do bílé haleny, bílých kalhot a v pase má uvázanou bílou zástěru. Vzadu haleny je našitý kůň z červeného plátna a na zástěře je našitá šerpa z široké červené pentle, a na nich najdeme dvě černobílé kokardy. Halena je vpředu opatřena červenými střapci, medailemi a přes tělo má pověšený věnec buřtů ušitých z červené látky. V ruce drží typické prvky jako bič, hůl zvanou ježovka a velký dřevěný nůž. Ve Studnicích je ras odlišen od sousedních vesnic tím, že má za úkol hlídat a doprovázet kobylu a nezastává funkci lidového léčitele.

Kramář – žid – kostým žida je ušit z textilu. Základ tvoří starý dlouhý kabát zvaný mantl, na kterém jsou našité odstřížky látek a kousky kožešin. Na hlavě nosí klobouk ozdobený bažantími nebo kohoutími pery trčícími nahoru, dozadu a do stran. Žid nosí na obličeji škrabošku zhotovenou z kožešiny, případně z textilie. Přes rameno nosí kabelu s různými předměty, které nabízí přihlížejícím.

Kominík – maska je oblečena celá v černém. Má na hlavě pokrývku, která je bílá, plátěná a má tvar lodičky. Čepice je zdobená snítkou zeleného asparágu a papírovými růžičkami. Na levé straně haleny je vyobrazen žebřík z bílého plátna. Na zádech má jako ozdobný prvek našité dva hodinové ciferníky ukazující hodinu začátku a konce obchůzky. Maska má kalhoty s bílým páskem, pod krkem a na zápěstí navlečené kanýry z bílého plátna. Obličej má nalíčen černou barvou a zdobí jej bílé obroučky brýlí. Na nohách bílé podkolenky a nízké boty. Důležitým doplňkem je malé březové košťátko s papírovými květy, které nosí v ruce.

Medvěd – postava má kožešinovou kombinézu, jeho hlava je tvořena z konstrukce potažené kožešinou. Má otevírací tlamu, s řadou plechových zubů. Do tlamy medvědovi vkládají obyvatelé koblihy a otvorem v tlamě se postava dívá. Funkce

medvěda je tančit s přihlížejícími ženami a veselit se s dětmi. Masku vodí medvědář na řetízku s řemínkem, který má přivázaný v pase.

Medvědář – kostým je tvořený z dlouhého kabátu, kde má našitý kousky kožešin a barevné stuhy. Pokrývkou hlavy je klobouk, který si nositel masky ozdobí podle svého vkusu. Doplněk masky jsou černé obroučky brýlí s velkým červenýmnosem. Medvědář nosí přes rameno brašnu, někdy i bubínek.⁶¹

4.3 Dnešní podoba masopustních masek ve Vortové

Masky ve Vortové se výrazně liší od ostatních vesnic hlavně kreativitou mladých chlapců, kteří si kostýmy polepují obrázky spoře oděných slečen. Důvod je, že masky jsou nositelem plodnosti a obrázky to připomínají. Jiná výrazná změna v kostýmech se ve vortovské maškaře neobjevuje.

Strakatý – název strakatý je ve Vortové použit pro masku Laufra a kostým tvoří našité pestrobarevné odstřížky látek. Avšak obyvatelé nemají povědomí o počtu odstřížků látek jako ve Studnicích. Vysokou špičatou čepici tvoří pentle, které jsou zpuštěné z vrcholu, a na něm je připevněna květina z větviček zimostrázu a papírových růžiček. V posledních letech se začaly objevovat na čepici strakatého obrázky spoře oblečených žen. Kostým obsahuje typický prvek pro Vortovou, a to bohatý kanýr, který je ušit z bílého plátna a nosí se pod krkem s červenou mašlí vpředu. Důležitý doplněk kostýmu je bič, na ruku bílé rukavičky a nohou černé kožené holínky.

Žena – chodí spolu se strakatým a kostým ženy obléká muž. Masku nosí bílou plátěnou sukni s bílou zástěrou s lácem, kde je našitá velká červená mašle. Žena nosí krátký černý kabátek a pod krkem má bohatý kanýr, který je z bílé krajky. Žena má decentně nalíčený obličej a červeně zvýrazněné tváře. Ozdobný prvek je červený klobouk s červenou mašlí, proutěný košík a bílé rukavičky.

Turci – tvoří opět skupiny čtyř masek, dva jsou modří a dva červení. Oblečení je tradičně doplněno válcovitou čepicí a buď modrou, nebo červenou pentlí. Dvojitý věneček z barevných papírových růžiček je nasazen na čepici spolu s kytkou a dozdobený čerstvou zelení. Kyrusy na přední části haleny mají olemovány krajkou a v rozích jsou našité červené nebo modré mašličky. Mašličkami jsou také pošíté rukávy haleny. Podle barvy kostýmu mají na hrudi našitou velkou mašli. Ke kostýmu

⁶¹ VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopust na Hlinecku*. Na Sychrově: Národní památkový ústav, územní památková správa, 2014, s. 46-54. ISBN 978-80-905871-0-6.

patří kožený opasek, a za ním mají Turci zastrčený bílý šátek s mašličkou. Na rukách nosí bílé rukavičky a na pravém ukazováčku je bílý šáteček, s kterým při tanci mávají. Vortovští Turci si po vesnici vykračují ve vysokých kožených holínkách a tváře a rty mají nalíčené červenou barvou.

Slaměný – kostým slaměného se plete každý rok nový. Ve Vortové tuto dovednost ovládá několik mužů, kteří se to snaží naučit mladé chlapce. Masku nese na hlavě vysokou slaměnou čepici, která je zakončena třemi slaměnými copy ozdobené pentlemi a papírovými květy. Ve spodním okraji je upleten věneček z barevných růžiček. Kostým se skládá z haleny, k níž jsou připevněny pletené slaměné rukávy a dlouhá sukně. Ve Vortové má slaměný připevněný velký plechový zvonec vzadu na sukni a krk se zápěstím má ozdobené širokými kanýry. Na krku má volský roh a v ruce nosí slaměný býkovec. Býkovec je zapletený silný svazek slámy do tvaru copu.

Kobyla – tato maska se neliší od ostatních vesnic. Kostým je ozdoben čabrákou, která je uháčkovaná z bílé příze, a na ní jsou malé červené střapečky. Výrazná velká čepice je trojúhelníkového tvaru, natřená červenou barvou a v posledních letech je polepena obrázky spoře oděných žen a podkovami. Po obvodu je zdobená papírovými květy a z vrcholu čepice jsou připevněná kohoutí nebo bažantí pera. Nohavice kalhot jsou ovínuty barevnými třásněmi, které jsou ze zbytků tkalcovských osnov. Kostým má přes konstrukci spuštěnou deku se zavěšenou hlavou koníka, která je vyřezaná ze dřeva a pod krkem má bílý kanýr. Důležitým doplňkem je býkovec spletený z kůže, který kobyla drží v ruce. Obličej má maska nalíčený červenými čarami na bradě, na nose a pod nosem.

Ras – maska je oblečena do bílého kostýmu s červenými detaily a v pase je přepásána hnědým opaskem a bílou zástěrkou s krajkou. Přes rameno má připevněné špekáčky z červené látky. Červeným doplňkem jsou lampasy na rukávech haleny a po stranách bílých kalhot. Na krku má bílý kanýr s malou mosaznou trumpetkou. Čepice se liší od ostatních vesnic výzdobou, barevnými květy a jinými ozdobami. Nositel masky si může klobouk ozdobit podle sebe, například vycpanými ptáky nebo drůbežím peřím. Důležitá odlišnost vortovského kostýmu je škraboška s velkým nosem, kožešinovým plnovousem a obroučky brýlí, které ras nosí na obličejí. Vortovský ras je i léčítelem, v látkové kabele nosí náčiní k vyšetření přihlížejících a obyvatele i diváky vyšetřuje stetoskopem. V pase má upevněný vojenský kožený opasek, který se nazývá dohoda. Doplňkem masky je kožený býkovec a hůl ježovka, kterou ras používá k pošťuchování diváků a obyvatel.

Kramář – žid – maska je tvořena ze žinylkových barevných dek, ozdobena našitými pestrobarevnými třásněmi pocházejícími z tkalcovských osnov. Nositel masky si kostým zdobí podle sebe našitými gumovými zvířátky, částmi dámského prádla, starými odznaky a dalšími ozdobami. Tmavý klobouk zdobí věneček pestrobarevných kytiček s drůbežími pery. Na klobouku se také vyskytují gumová zvířátka, umělé květiny nebo zeleň. Obličej je pokrytý škraboškou z látky s velkým nosem a brýlemi. Ježovka, býkovec a kabela přes rameno tvoří nezbytný doplněk masky. V kabele nosí předměty, které slouží k obchodu s přihlížejícími.

Kominík – černý kostým tvoří nabíraný bílý krejzlík, který má maska pod krkem a na zápěstí. Zepředu má halenu ozdobenou starými medailemi na bílých stužkách. Na ruku a nohu jsou našité bílé lampasy s pestrobarevnými střapci z vlněné příže. Kostým je doplněn koženým opaskem se zastrčeným bílým šátečkem v pase. Na zádech má opět zobrazený ciferník hodin se začátkem a koncem obchůzky. Na krku má pověšenou píšťalku, kterou používá na svolávání ostatních kominíků. Čepice je ve tvaru nízkého válce, který je v horní a dolní části zdobený věncem z pestrobarevných papírových kytiček. V prostoru mezi věnečky si nositelé masky nalepují obrázky polonahých slečen. Vysoko na čepici mají sepnuté ozdoby nazývané kosinky. Husí kosinky směřující dozadu jsou z papírových kytiček, zavěšené barevným střapcem. Obličej mají nalíčený černou barvou a na ruku bílé rukavičky.⁶²

4.4 Dnešní podoba masopustních masek ve Vítanově

Masky se ve vítanovské maškarě liší od okolních vesnic především maskami pána a cikánek. V masopustní obchůzce chodí místo ženušky pán, který doprovází v průvodu Laufra. K novodobým maskám patří cikánky, do kterých se oblékají ženy, dívky i děti. Průvod je doprovázen pojízdou udírnou, kterou táhne několik mužů a prodávají přihlížejícím a obyvatelům uzeniny.

Laufr – kostým je ušitý z bílé látky s pestrobarevnými puntíky, kterých je 365, jako dnů v roce. Oblek se skládá z haleny a kalhot. Kalhoty mají po stranách dva červené pruhy. Vysoká jehlanovitá čepice má na vrcholu upletený barevný věneček z krepových kytiček, ze kterých visí papírové pentle. Nezbytný doplněk je bič, se kterým během obchůzky práská.

⁶² BLAHŮŠEK, Jan a Ilona VOJANCOVÁ. *Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinceku: Shrovetide door-to-door processions and masks in the villages of the Hlincecko area*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, s. 23-25. ISBN 978-80-87261-71-2.

Pán – ve vítanovské maškarě chodí společně s Laufrem pán. Je oblečený do černého kostýmu, který je složen z kalhot a dlouhého černého kabátu. Na hlavě nosí vysoký černý cylindr, který je v půlce ozdobený červenou pentlí. Přes rameno má červenou šerpu a v kapse zelený asparágus.

Turci – kostým je jako v ostatních vesnicích modrý a červený. Čepice válcovitého tvaru je po celé její délce ozdobená barevnými pentlemi a na vrcholu je věneček z umělých květů. Kombinéza je podle barvy Turka zdobená pestrobarevnými pentlemi a má prvky vojenské uniformy. Nákrčník a rukávy haleny jsou ukončeny bílým krejzlíkem doplněným zeleným asparágusem.

Slaměný – do 50. let oblékali masku slaměného zemědělce. V současnosti ve vítanovské maškarě nosí masku svobodní i ženatí chlapci. Masku slaměného se připravuje každý rok z nové slámy. S přípravou se začíná už v létě, kdy se ručně naseká sláma ze žita. Čtrnáct dní před masopustem se sláma kropí vodou, aby byla poddajná. Pak se začíná s ručním pletením. Z dlouhých klasů se provazem splete pruh na sukni, na vestu a rukávy. Čepice se plete ze tří copů. V den masopustu se všechno navlékne a splete na mládence. Dozdobí se papírovými růžemi. Poté slaměný dostane do ruky pletený bič a obličej si nalíčí černou barvou.

Kobyła – má ozdobný kostým jako v okolních vesnicích. Přes kruhovou konstrukci je přehozená žinylková pestrobarevná deka s třásněmi a vpředu je hlavička okširovaného koníka s hřívou a rolničkou. Pod dekou je červená halena a kalhoty. Červená čepice do tvaru hřebene je ozdobená papírovými, barevnými růžičkami. Vrchol čepice zdobí drůbeží pera. Nezbytnou součástí je pletený bič, se kterým kobyła během obchůzky práská.

Ras – je oblečen v tradiční bílé kombinéze a po stranách má našité červené pruhy z látek. Na zadní straně haleny má našitého černého koníka a přes rameno nosí pás s červenými látkovými buřty. Ras nenosí, jako v okolních vesnicích, bílou zástěrku přes kalhoty. Čepice je zdobená papírovými květy s dalšími ozdobami, záleží na kreativitě nositele. Obličej má nalíčený červenou barvou. Každý ras by měl mít v průvodu svoji kobyly, za kterou je zodpovědný. V minulosti byl ras řezník nebo doktor, říká se, že kdo nešel ke kováři, šel k rasovi.

Žid – má na sobě černé kalhoty a dlouhý černý kabát. Na kabátě má našité kousky kožešin a na přední straně připnuté medaile. Kabát je posázený pestrobarevnými papírovými růžičkami. Obličej zakrývá textilní maska, s dlouhým červeným nosem. Na hlavě nosí klobouk s kožešinovými odstřížky a přes rameno má

brašnu, v které nosí dřevěnou břitvu, velký hřeben a různé voňavky. To vše používá na přihlížející diváky.

Kominík – na černém kominickém kostýmu, který je přepásán hnědým páskem, má přes rameno našitý bílý látkový žebřík. Na zadní straně haleny a kalhot má našitý ciferník, který ukazuje začátek a konec obchůzky. U krku má bílý krejzlík se zeleným asparágusem. Na hlavě nosí bílou látkovou čepici a v ruce má košťátko na vymetání kamen.

Cikánky – ženy jsou oblečeny do dlouhých barevných sukní a přes ramena nosí uvázaný černý nebo barevný šál. Hlavu mají pokrytou pestrobarevným šátkem, který mají též uvázaný kolem pasu. Typickým doplňkem jsou velké korále a náušnice. Výrazné nalíčení podtrhuje celkovou podobu masky. Cikánky oslovují přihlížející a nabízejí jim barevné papírové růže a na tváře malují rtěnkou srdíčka.⁶³

⁶³ Státní oblastní archiv v Zámrsku. Kronika obce Vítanov 1939 - po současnost.

5 MASOPUSTNÍ OBCHŮZKY A UNESCO

Ochrana světového kulturního dědictví je jednou ze zásadních činností Organizace spojených národů pro kulturu, vědu a vzdělání UNESCO. V rámci svých aktivit vytváří a zabezpečuje celou řadu opatření podpůrných programů a systémů. Po přijetí Úmluvy o světovém kulturním a přírodním dědictví, na které jsou zaznamenány nemovitě kulturní a přírodní památky, byla několik desetiletí vynaložena pozornost zejména hmotnému kulturnímu dědictví. Postupně bylo poukazováno i na zvyšující se riziko ohrožení kultury nehmotné. V roce 1989 na 25. zasedání Generální konference UNESCO se odsouhlasila Doporučení k ochraně tradiční a lidové kultury.

V rámci projektu Mistrovská díla se první zápisy nehmotných kulturních svátků z celého světa uskutečnila v roce 2001. Dne 25. listopadu 2005 po prohlášení generálního ředitele UNESCO jich bylo na seznamu připsáno dalších čtyřicet tři a mezi nimi byl i slovácký verbuňk.

Druhý kulturní statek České republiky, který byl v roce 2010 zapsán do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva, byly vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku. Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku, které se udržely do dnešních dnů, jsou součástí lidových kalendářních obyčejů a obyvateli spontánně praktikovány. Na Hlinecku se nedochovalo mnoho lidových obyčejů v aktivním povědomí.

Nominační dokumentace a její příprava se stala významným mezníkem v péči o vesnické masky a obchůzky na Hlinecku. Zejména se tento reprezentativní kulturní statek celosvětově zviditelnil, ale hlavně posílil hrdost a zaujetí jeho nositelů. Tento fakt je velmi důležitý pro budoucí uchování všech kulturních hodnot, které v sobě lidé nesou.

Nominační návrh má přesně omezené prvky, které musejí obsahovat. Sestavuje se z písemné části, kde se konkrétní jev musí například vyrovnat s podobnými v rámci Evropy. Následujícím nedílným komponentem je popis zabezpečení udržitelnosti a jeho ochrany minimálně po dobu příštích deset let.

Nominační žádost o zařazení tradičních masopustních obchůzek na Hlinecku do seznamu nehmotného dědictví UNESCO, Ministerstvo kultury pověřilo přípravou a zpracováním nominační dokumentace PhDr. Ilonu Vojancovou, která je vedoucí Souboru lidových staveb Vysočina Hlinsko. Zpracování a shromažďování podkladů se zúčastnili i například starostové obcí, Sborny dobrovolných hasičů nebo starostka města Hlinska PhDr. Magda Křivanová.

V roce 2003 vznikla konkrétní nejednoznačnost v podmínkách a podobě nominačního formuláře a během několika let se požadavky proměnily. Masopustní obchůzky a masky na Hlinecku byly zapsány do Seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky v první polovině roku 2009. Trvající nominační námaha pak byla úspěšně ukončena podpisem nominační dokumentace ministrem kultury dne 17. srpna 2009.

V dnešní době má Česká republika na tomto seznamu čtyři jevy, je to mužský tanec ze Slovácka, slovácký verbuňk, tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku, slovácká jízda králů a poslední jev zapsaný na seznam je sokolnictví. Není to tradiční kultura, ale lidová a byla to nominace více států a naše země se k nim přidala.⁶⁴

⁶⁴ BLAHŮŠEK, Jan a Ilona VOJANCOVÁ. *Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinecku: Shrovetide door-to-door processions and masks in the villages of the Hlinecko area*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, s. 3-9. ISBN 978-80-87261-71-2.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 VLASTNÍ VÝZKUM

Praktická část se zaměřuje na zjištění celkového postoje k masopustním občůzkám diváků, aktérů masopustu i nezúčastněných osob, který byl zkoumán pomocí dotazníkového šetření.

6.1 Cíl a podstata praktické části

Cílem praktické části je zjistit informovanost respondentů a jejich všeobecné vnímání tradičních masopustních občůzek na Hlinecku.

V dotazníkovém šetření, byl osloven každý člověk, který byl ochotný vyplnit dotazník, a bylo tak zjištěno, zda konkrétní respondent zná, nebo někdy navštívil masopustní občůzky. Proto se ve výsledku dozvíme, zda lidé vůbec znají nebo navštívili masopustní občůzky a pokud ano, tak v jaké oblasti Hlinecka.

Pro praktickou část byl vybrán kvantitativní výzkum, který se zabývá získáváním určitého počtu respondentů a údajů, který byl následně doplněn tabulkami a grafy. Při získání informací od respondentů byl vybrán nestranný pohled, to znamená, že osoby, které vyplňovaly dotazníkové šetření, byly anonymní. Následně pro celý výzkum bylo primární třídění získaných informací a vyhodnocení výsledků celého výzkumu.

Hlavní podstatou tohoto dotazníkového šetření je obeznámit veřejnost s informacemi, které byly v praktické části zjištěny. A to takové, které nám odpoví na to, zda lidé jsou informovaní o našem nehmotném kulturním dědictví, zda navštívili masopustní občůzky na Hlinecku, v jaké oblasti a jak často. Ve výzkumu bylo zásadním cílem zjistit, zda svoje zážitky a znalosti o masopustu vyprávějí dalším osobám nebo plánují v budoucnu navštívit vesnické masopustní občůzky. Konkrétní oblasti, kde se masopust koná, byly blíže rozebrány v teoretické části práce, v kapitole Tradiční masopustní občůzky na Hlinecku. Ve výzkumu bylo od dotazovaných také zjištěno, kde se o masopustních občůzkách dozvěděli a zda mají představu o funkci masopustních občůzek.

Cílem této praktické části také je, aby se veřejnost více dozvěděla o lidové tradici České republiky, kterým jsou tradiční masopustní občůzky. Někteří lidé dodnes neznají tuto tradici a nechápou její funkci. V zhotoveném dotazníkovém šetření na tyto

otázky byly zjištěny odpovědi, a tím mnohým z nás byly zvětšeny okruhy informovanosti o této tradici.

6.2 Výzkumné hypotézy a operacionalizace

V tomto dotazníkovém šetření byl vybrán kvantitativní způsob výzkumu, a proto byly nejprve vypsány výzkumné otázky a hypotézy.

Hlavní výzkumná otázka:

Znají respondenti tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku?

Výzkumné podotázky:

Navštívili respondenti tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku?

Jak se dozvěděli o masopustu?

Jak často navštěvují tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku?

Nyní bylo zvoleno několik hypotéz.

Hypotézy byly zaměřeny na typy lidí, kteří navštívili tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku

Hypotéza č. 1: Nejvíce respondentů navštěvuje masopustní obchůzky ve Studnicích.

Hypotéza č. 2: Více jak polovina respondentů se dozvěděla o masopustních obchůzkách od přátel/známých

Hypotéza č. 3: Tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku navštěvují respondenti nepravidelně.

6.3 Výzkumná metodika a sběr dat

Praktická část byla zaměřena na informovanost tradičních masopustních obchůzek na Hlinecku a zejména na to, zda respondenti, kteří byli v dotazníkovém šetření osloveni, je navštívili anebo je plánují do budoucna navštívit.

Z nabízejících se možností výzkumu – kvantitativního nebo kvalitativního – byl zvolen výzkum kvantitativní, který je založen na hypotézách, které v analytické části buď budou potvrzeny, nebo naopak vyvráceny. Jako první byl zhotoven dotazník v počítačovém programu Microsoft Word, který obsahuje 14 otázek. Pro respondenty, kteří navštívili tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku, bylo vyhotoveno 14 otázek

a pro ty, kteří nenavštívili masopust, bylo připraveno 9 otázek. Dotazníkové šetření zodpovědělo 151 respondentů, ať z blízkého okruhu známých autorky výzkumu, či naprosto cizí lidé.

S dotazovanými nebyl vytvořen žádný kontakt, aby nebyli respondenti nijak ovlivňováni a jejich odpovědi byly tak naprosto anonymní. Aby tento dotazník vyplnil co největší počet lidí, bylo využito mnoho způsobů sdílení tohoto dotazníkového šetření.

Nejdříve byl dotazník rozeslán lidem pomocí sociálních sítí, následovně byl sdílen do skupin, které měly něco společného s lidovými tradicemi nebo masopustními obchůzkami. Také byly využity i jiné internetové stránky, a to zejména takové, které se týkají masopustu. Byla využita také webová stránka Vypinto.cz, která se přímo specializuje na vyplňování dotazníků. Na každé z oslovených stránek byli lidé velice vstřícní.

Dotazníkové šetření bylo realizováno od začátku prosince roku 2016 do 25. ledna 2017. Po překročení meze sto padesáti respondentů, byl výběr dat ukončen a bylo přikročeno k následovnému vyhodnocování dotazníků. Po sečtení získaných informací byl ke každé otázce udělán graf, který zobrazuje zjištěné informace. Grafy byly vytvořeny v počítačovém programu Microsoft Excel.

7 VÝSLEDKY VÝZKUMU PRÁCE

Tato kapitola podrobně vyhodnocuje zpracované dotazníkové šetření.

První tři výsledky budou zaměřeny na typy respondentů, kteří vyplnili dotazníkové šetření.

Otázka č. 1: Pohlaví respondentů

První otázka v dotazníkovém šetření souvisela s pohlavím respondentů. Tato otázka byla povinná.

Výsledky ukázaly, že dotazníkové šetření ze 151 respondentů vyplňovalo 105 žen (tj. 69,54 %) a 46 mužů (tj. 30,45 %).

Graf 1: Pohlaví respondentů

Zdroj⁶⁵

⁶⁵ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

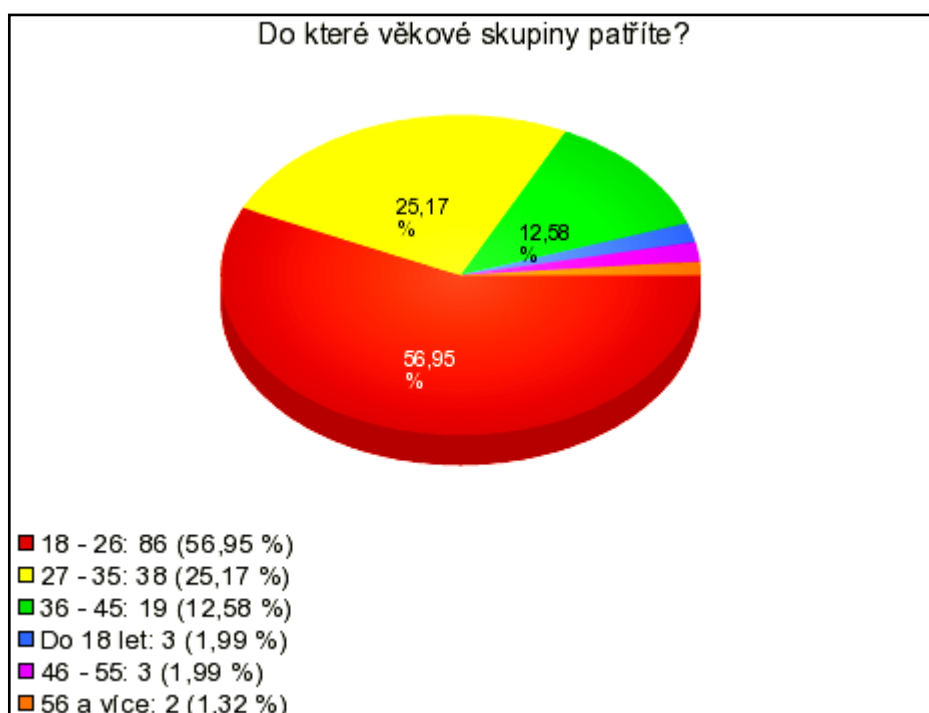
Otázka č. 2: Věkové rozhraní respondentů

Druhá otázka souvisela s věkovým rozhraním všech respondentů. Dotazující mohli vybírat ze šesti věkových skupin a označit skupinu, do které oni právě zapadají. Tato otázka byla pro respondenty povinná.

První věková skupina byla mládež do 18 let, kterou označili 3 respondenti (tj. 1,99 %). Druhá skupina od 18 do 26 let, na kterou odpovědělo celkově 86 respondentů (tj. 56,95 %). Třetí možností byla věková škála od 27 do 35 let, tu označilo 38 respondentů (tj. 25,17 %). Další možností byla věková hranice od 36 do 45 let, a tuto skupinu označilo 19 lidí (tj. 12,58 %). Pátou skupinu tvoří věková škála od 46 do 55 let, kterou označili celkem 3 respondenti (tj. 1,99 %). Nejméně respondentů uvedlo věk 56 let a více, a to 2 respondenti (tj. 1,32 %).

Z výše dosažených informací je jasné, že tato oblast zajímá především osoby věkového rozhraní 18 až 26 let.

Graf 2: Věkové rozhraní respondentů

Zdroj⁶⁶

⁶⁶ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 3: Dosažené vzdělání respondentů

V této otázce bylo od respondentů zjišťováno jejich dosavadní dosažené vzdělání a vybírat mohli z pěti odpovědí. Tato otázka byla povinná.

Odpovídající tak mohli označit buď odpověď „základní“, na kterou odpovědělo celkem 9 respondentů (tj. 5,96 %), dále odpověď „výuční list“, kterou zvolilo celkem 10 respondentů (tj. 6,62 %), nebo „středoškolské s maturitou“ kterou vybralo 72 respondentů (tj. 47,68 %), další možnost byla „vyšší odborné“, kterou označilo 9 respondentů (tj. 5,96 %), nebo poslední odpověď „vysokoškolské“, na kterou zvolilo 51 lidí (tj. 33,77 %).

V této otázce bylo zjištěno, že dotazníkové šetření nejvíce vyplňovali respondenti se středoškolským vzděláním s maturitou.

Graf 3: Dosažené vzdělání respondentů

Zdroj⁶⁷

⁶⁷ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

V následujících otázkách výzkumu bylo zjišťováno, zda znají a navštěvují tradiční masopustní obchůzky v oblasti Hlinecka.

Otázka č. 4: Znáte tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku?

Protože byla praktická část určena pro všechny respondenty ze širokého okolí, byla položena otázka, zda lidé znají masopustní obchůzky na Hlinecku. Tato otázka byla povinná.

Respondenti mohli jednoduše označit odpověď buď „ano“, na kterou odpovědělo celkem 113 respondentů (tj. 74,83), nebo „ne“, na kterou odpovědělo celkově 38 respondentů (tj. 25,17 %). Můžeme tedy říci, že většina odpovídajících už někdy slyšela o masopustních obchůzkách, které se konají na Hlinecku.

Graf 4: Zda respondenti znají tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku

Zdroj⁶⁸

⁶⁸ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

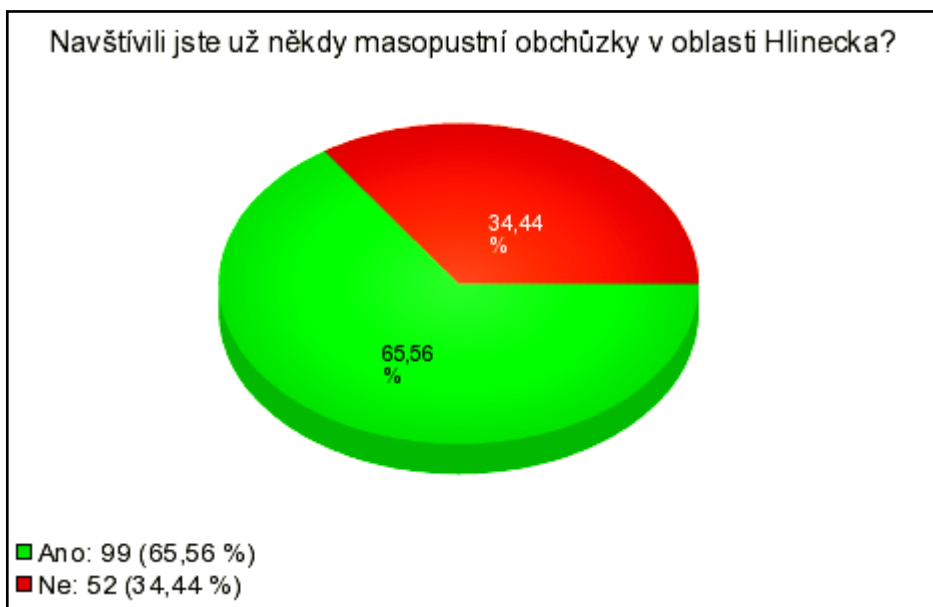
Otázka č. 5: Navštívili jste už někdy masopustní obchůzky na Hlinecku?

Pátá otázka byla konkrétně zaměřena na zjištění, zda respondenti, už někdy navštívili masopustní obchůzky na Hlinecku. Tato otázka byla povinná, respondenti museli zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky.

Respondenti mohli zakroužkovat buď odpověď „ano“, kterou označilo 99 respondentů (tj. 65,56 %) nebo druhou odpověď „ne“, tuto odpověď vybralo 52 respondentů (tj. 34,44 %).

Ze získaných údajů je patrné, že více než polovina respondentů už někdy navštívila masopustní obchůzky konané v oblasti Hlinecko.

Graf 5: Navštívili jste už někdy masopustní obchůzky na Hlinecku?

Zdroj⁶⁹

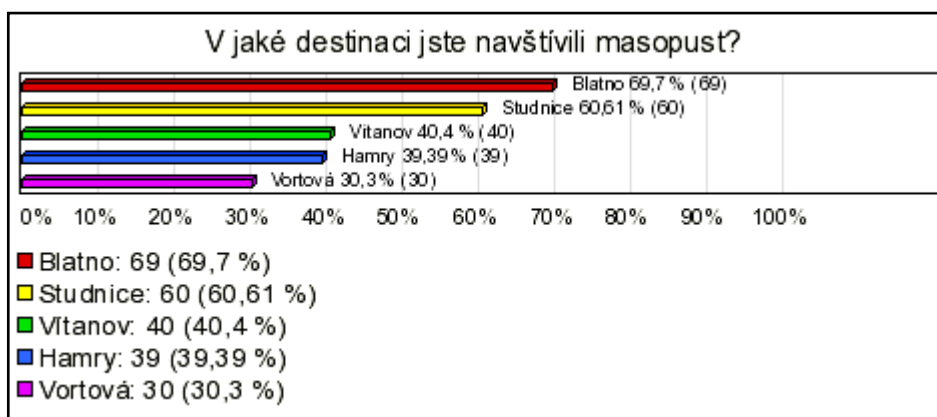
⁶⁹ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 6: V jaké oblasti jste navštívili masopustní obchůzky?

Otázka byla zaměřena na konkrétní oblast, kterou respondenti navštívili. Odpovídající mohli vybrat z několika oblastí. Tato otázka byla pro odpovídající, kteří v páté otázce odpověděli „ano“.

Lidé si mohli vybrat z několika oblastí, první byla „Blatno“, kterou označilo nejvíce respondentů, a to celkem 69 (tj. 69,7 %), další oblast byla „Studnice“, kterou vybralo 60 respondentů (tj. 60,61 %), další možnost byla „Vortová“ a tuto možnost vybralo nejméně respondentů (tj. 30,3 %). Dále respondenti mohli zvolit možnost „Hamry“, kterou zvolilo 39 lidí (tj. 39,39 %) a poslední odpověď byla obec „Vítanov“, tu si vybralo 40 respondentů (tj. 40,4 %).

Graf 6: V jaké oblasti jste navštívili masopustní obchůzky?

Zdroj⁷⁰

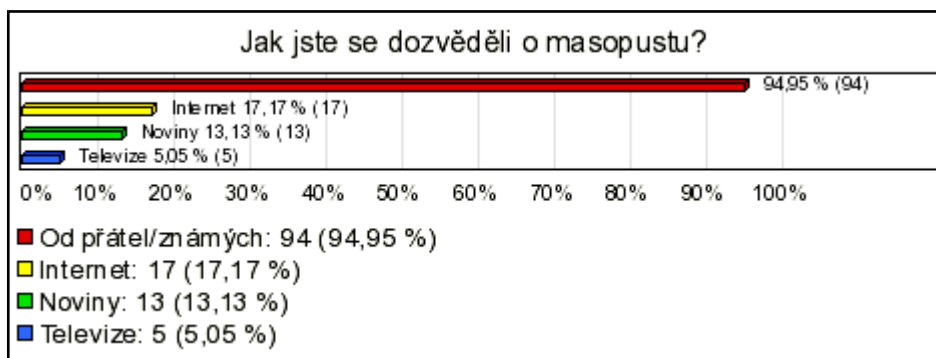
⁷⁰ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 7: Jak jste se dozvěděli o masopustu?

V sedmé otázce bylo zjišťováno, jak se lidé dozvěděli o masopustních obchůzkách v oblasti Hlinecka. Otázka je povinná a odpovídali na ni respondenti, kteří v páté otázce zvolili možnost „ano“. Respondenti mohli vybrat celkem z pěti odpovědí.

První možnost byla „internet“, kterou vybralo 17 respondentů (tj. 17,17 %), druhá odpověď byla „noviny“, kterou dohromady vybralo 13 respondentů (tj. 13,13 %), třetí odpověď zněla „televize“, kterou zvolilo 5 respondentů (tj. 5,05 %), čtvrtá odpověď byla „od přátel/známých“, kterou zvolil největší počet respondentů, 94 (tj. 94,95 %), a poslední odpověď byla „jiné“, kde tuto možnost nezvolil žádný respondent.

Graf 7: Jak jste se dozvěděli o masopustu?

Zdroj⁷¹

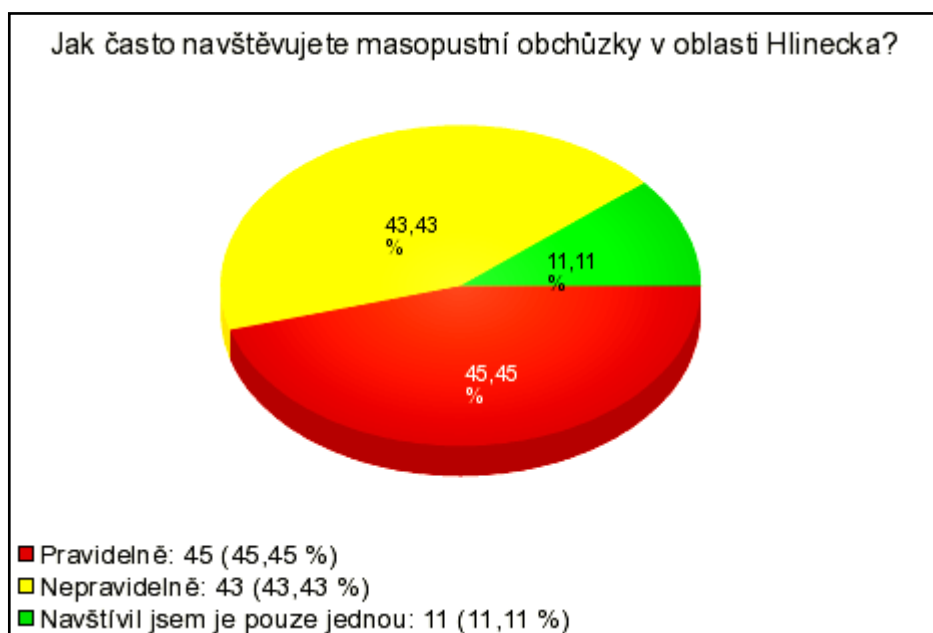
⁷¹ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 8: Jak často navštěvujete masopustní obchůzky v oblasti Hlinecka?

V osmé otázce bylo od respondentů zjišťováno, jak často navštěvují ve svém okolí masopustní obchůzky. Vybírat mohli ze tří odpovědí a otázka byla pro všechny povinná.

Respondenti tak mohli vybrat odpověď „pravidelně“, kterou zvolil největší počet respondentů, a to 45 (tj. 45,45 %), druhá odpověď byla „nepravidelně“ kterou zvolilo 43 respondentů (tj. 43,43 %), nebo poslední odpověď „navštívil jsem je pouze jednou“, kterou si vybralo 11 respondentů (tj. 11,11 %).

Graf 8: Frekvence navštěvování masopustních obchůzek

Zdroj:⁷²

⁷² Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 9: Myslíte, že masopustní občůzky se budou konat i v budoucnu?

Devátá otázka měla od respondentů zjistit, zda si myslí, že se masopustní občůzky budou konat i do budoucna. Otázka byla povinná.

Respondenti mohli jednoduše zvolit odpověď buď „ano“, kterou jednoznačně zvolilo nejvíce respondentů, 93 (tj. 93,94 %), nebo „ne“, kterou si vybralo 6 respondentů (tj. 6,06 %). Můžeme tedy říci, že většina respondentů si myslí, že masopust se bude konat i v dalších letech. Této otázce se nezúčastnilo několik respondentů.

Graf 9: Zda si respondenti, myslí, že masopust se bude konat i v budoucnosti

Zdroj⁷³

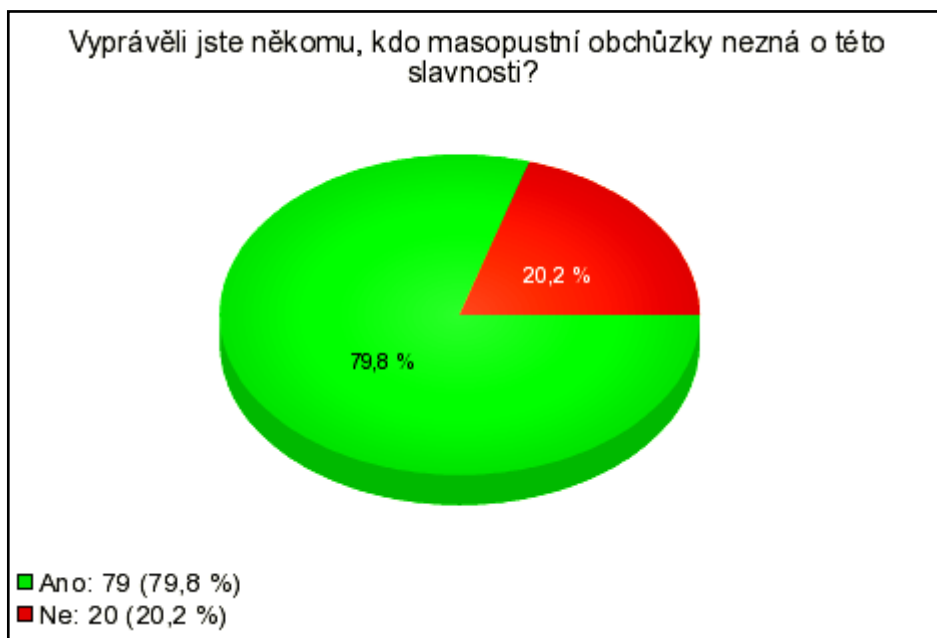
⁷³ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 10: Vyprávěli jste někomu, kdo masopustní obchůzky nezná o této slavnosti?

Zde respondenti zodpovídali otázku, zda vyprávějí o masopustu dalším lidem, kteří neznají tuto tradici. Otázka byla povinná a respondent musel zvolit jednu z nabízených možností.

Odpovídající mohli zvolit odpověď buď „ano“, kterou vybralo 79 respondentů (tj. 79,8 %), nebo druhou odpověď „ne“, na kterou odpovědělo 20 respondentů (tj. 20,2 %). Tato otázka je důležitá z důvodu, že je potřeba tradice učit i mladší generaci, aby nezanikly.

Graf 10: Zda odpovídající vyprávěli někomu, kdo masopust nezná o této tradici

Zdroj⁷⁴

⁷⁴ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

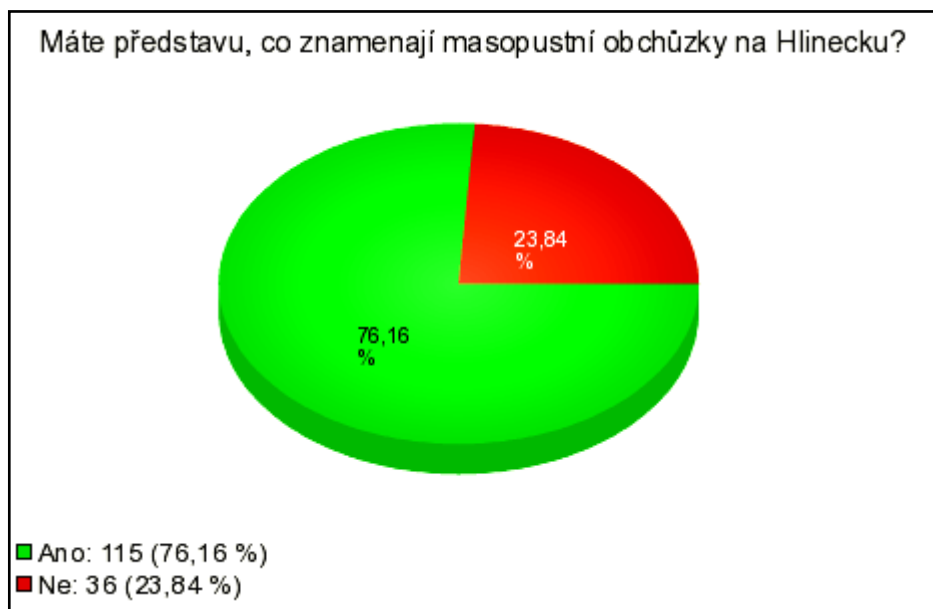
Otázka č. 11: Máte představu, co znamenají masopustní občůzky?

Tato otázka byla pro respondenty, kteří v páté otázce označili odpověď „ne“. Účelem otázky bylo zjistit, zda lidé vědí, co znamenají masopustní občůzky, jak vypadají a jakou mají funkci.

Respondenti mohli jednoduše zvolit ze dvou odpovědí. První odpověď „ano“ zvolilo 115 respondentů (tj. 76,16 %), druhou odpověď vybralo 36 respondentů (tj. 23,84 %).

Je tedy zcela patrné, že lidé mají představu, co znamenají masopustní občůzky na Hlinecku.

Graf 11: Máte představu, co znamenají masopustní občůzky na Hlinecku?

Zdroj⁷⁵

⁷⁵ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 12: Chtěli byste do budoucna navštívit masopust v oblasti Hlinecka?

Tato otázka je pro všechny respondenty společná a je důležitá pro zjištění, zda odpovídající, by chtěli poznat tuto tradici, která je zapsaná na Seznamu nemotného kulturního dědictví UNESCO.

Respondenti si vybírali ze dvou možností, a to buď „ano“, kterou vybralo 120 respondentů (tj. 79,47 %), nebo možnost „ne“, kterou zvolilo 31 respondentů (tj. 20,53 %).

Ze získaných informací je viditelné, že respondenti mají zájem do budoucna navštívit tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku.

Graf 12: Zájem respondentů navštívit masopustní obchůzky na Hlinecku

Zdroj⁷⁶

⁷⁶ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 13: Znáte ještě jiné nehmotné památky zapsané na seznamu UNESCO?

Otázka zjišťuje, zda respondenti znají ještě jiné nehmotné dědictví na seznamu UNESCO, jako je například Slovácký verbuňk nebo Jízda králů. Tato otázka byla pro všechny povinná.

Odpovídající si zase mohli zvolit jednoduše ze dvou možností. První odpověď „ano“, kterou zvolilo 103 respondentů (tj. 68,21), druhá odpověď „ne“, kterou vybralo 48 respondentů (tj. 31,79 %). Z odpovědění je patrné, že respondenti znají a jsou informovaní o dalším nehmotném dědictví České republiky.

Graf 13: Znáte ještě jiné nehmotné památky zapsané na seznamu UNESCO?

Zdroj⁷⁷

⁷⁷ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

Otázka č. 14: Účastníte se aktivně nějakých jiných tradičních slavností?

Otázka zjišťuje, zda respondenti se zajímají o lidové tradice a slavnosti. Ve čtrnácté, poslední, otázce dotazníkového šetření byl zjištěn následující výsledek.

Odpovídající mohli zvolit buď odpověď „ano“, kterou vybralo 83 respondentů (tj. 54,97 %), nebo odpověď „ne“, kterou zvolilo 68 respondentů (tj. 45,03). Z této otázky vychází, že respondenti se průměrně účastní nějakých jiných tradičních slavností.

Graf 14: Zda se respondenti aktivně účastní nějakých jiných tradičních slavností

Zdroj⁷⁸

⁷⁸ Autorka práce, 2017 (vlastní šetření).

7.1 Vyhodnocení hypotéz

V dotazníkovém šetření byly stanoveny tři hypotézy.

První hypotéza se týkala návštěvnosti vesnic, kde se masopustní průvod koná. Hypotéza byla vytvořena na otázku číslo šest v dotazníkovém šetření. V této hypotéze se předpokládalo, že vesnické masopustní obchůzky na Hlinecku navštěvují respondenti nejvíce v obci Studnice. Respondenti v otázce označili nejvíce odpověď Blatno. Je tedy zřejmé, že hypotéza byla vyvrácena.

V druhé hypotéze bylo uvedeno, že respondenti se o masopustních obchůzkách dozvídají od přátel nebo známých. Hypotéza byla vytvořena na otázku číslo sedm. Ze získaných informací je viditelné, že tato hypotéza byla potvrzena a návštěvníci se o masopustních obchůzkách nejvíce dozvídají od svých známých a přátel.

Poslední hypotéza byla vytvořena na otázku číslo osm. V hypotéze je uvedeno, že lidé masopust navštěvují nepravidelně. Ze zjištěných informací lze říci, že tato hypotéza byla vyvrácena. Nejčastěji dotazovaní navštěvují masopust pravidelně.

7.2 Vlastní návrh

Podle názoru autorky práce je velmi důležitá kvalitní prezentace a propagace těchto tradičních masopustních obchůzek na Hlinecku a jeho zviditelnění a zachování pro mladší generace, které dnes žijí sociálním a mediálním světem.

Dnešní generace nemá tu možnost sama poznat a seznámit se zvyky našich předků, kteří těmito tradicemi doslova žili. Tyto rituály měli pro ně až posvátný význam. Věřili, že bez těchto rituálů nebude hojná úroda, neměli by potravu pro dobytek, ale ani ne pro sebe.

Dnešní doba je moderní a nepotřebuje těchto rituálů, ale přesto nezapomínejme, co naši předkové uctívali, a proto tam kde ještě tyto tradice probíhají, zapojme do nich děti ve školkách a školách. Děti budou určitě nadšeny, když dospělí jim vyrobí, ale i je zapojí do výroby masek. Určitě každý z nás byl někdy na dětském karnevalu, kde mu rodiče vyrobili masku. Proč se proto nevrátit k těmto starodávným maskám. Když děti vyjdou do ulic takto oblečení, určitě upoutají pozornost kolemjdoucích a jejich zvědavost mohou doplnit otázkami a odpověďmi o té své masce co znázorňuje, a věřme, že to u dětí i dospělých zanechá jen to nejlepší.

Pokud nebudou o lidových zvycích a tradičních masopustních občůzkách nic vědět, nemohou se do nich zapojit a v důsledku toho může postupně dojít k pomalému vymizení. S tím samozřejmě souvisí zápis tohoto statku do Reprezentativního seznamu nehmotného kulturního dědictví, kde k této tradici bude věnována větší pozornost ze strany institucí při řešení kritických faktorů a jeho zviditelnění. Informační centra se mohou více zapojit do propagace těchto akcí. Mohou použít propagaci formou plakátů a místních novin.

Herci z pražských divadel vyjíždějí do menších oblastních divadel a představují tam své hry. Lidé z vesnic kde probíhají masopustní občůzky, mohou také nabídnout své umění lidem z měst, kde ty tyto tradice neznají a seznámit je s nimi. Organizátoři masopustních občůzek mohou připravit celodenní program ve městě a udělat radost i ostatním kde nemají možnost každoročně přihlížet k tomuto našemu dědictví.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce, bylo představit téma tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku. Tato lidová tradice každým rokem ožívá v obcích, kde se dochovala autentická podoba tohoto zvyku a je aktivně a spontánně pořádaná obyvateli vesnic. Pro svoji jedinečnost byly masopustní průvody zapsány 16. 11. 2010 v Nairobi do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO.

Masopust se dlouhodobě začlenil do společenského života obce a slouží k pobavení obyvatel. Ačkoli ztratil svůj původní obřadní a plodnostní smysl, dodnes se dochovávají četné obřadní podoby a původní obsah.

V teoretické části jsme přiblížili význam a funkci masopustních lidových tradic a zvyků v obecné podobě od historie až do současné podoby. V této bakalářské práci se zabýváme vývojem masopustních tradic, masek a masopustních obchůzek. Charakterizovali jsme masopustní obchůzky v uvedených oblastech a popsali současnou podobu masek.

V praktické části jsme pomocí kvantitativního výzkumu zjistili, kolik respondentů zná a navštěvuje tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku, dále jaká oblast masopustních obchůzek je nejčastěji navštěvovaná. Zjištěné informace z výzkumu si nyní blíže rozvedeme.

S pomocí kvantitativního výzkumu, který nám zjistil následné výsledky v číselných údajích, byla vyhodnocena tato fakta: z výzkumu bylo zjištěno, že o tradiční masopustní obchůzky se zajímá spíše ženské pohlaví než mužské. Tito respondenti jsou zastoupeni především ve věku od 18 do 26 let. Bylo zjištěno, že o tuto tradici mají zájem lidé převážně s dokončeným středoškolským vzděláním s maturitou, ale z výsledků také vyplynulo, že tradice tohoto typu zajímá i značnou část vysokoškolsky vzdělaných lidí.

Z dalších otázek bylo zjištěno, kolik lidí zná masopustní obchůzky na Hlinecku. Z výzkumu je zřejmé, že skoro každý zná tuto tradici a více než polovina lidí navštívila už někdy obchůzky v okolí Hlinecka. Nejvíce lidí navštívilo tradiční masopustní obchůzku v Blatně. Nejméně navštěvované jsou vesnice Vortová a Hamry. Velice zajímavé bylo zjištění, že lidé navštěvují obchůzky pravidelně a dozvídají se o nich buď od přátel, nebo od známých. Za to nejméně se o nich vědí z televize a z novin, kde tyto tradice nejsou často propagované. Dále bylo zjištěno, že více než polovina respondentů, kteří už někdy navštívili masopust, vyprávějí o této tradici dalším lidem.

Taktéž lidé, kteří masopust ještě nikdy nenavštívili, vědí o existenci masopustu a v budoucnu by ho chtěli navštívit.

V posledních otázkách výzkumu bylo zjištěno, že lidé znají ještě jiné nehmotné památky zapsané na seznam UNESCO, jako je například Slovácký verbuňk nebo Jízda Králů. Vzhledem k tomu, že v dnešní době se obnovují a častěji konají další tradiční slavnosti, zajímalo nás, zda respondenti aktivně navštěvují slavnosti toho typu. Výzkumem bylo zjištěno, že více lidí zvolilo odpověď ano, ale také mnoho lidí odpovědělo, že aktivně nenavštěvují žádné tradiční slavnosti.

Z tohoto dotazníkového šetření vyplývá, že se lidé v dnešní době zajímají o masopustní občůzky a v budoucnu budou tyto slavnosti stále více navštěvovány a aktivně dále praktikovány.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BLAHUŠEK, Jan a Ilona VOJANCOVÁ. *Vesnické masopustní obchůzky a masky na Hlinceku: Shrovetide door-to-door processions and masks in the villages of the Hlinecko area*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011. ISBN 978-80-87261-71-2.

FROLEC, Václav (ed.). *Čas života: rodinné a společenské svátky v životě člověka*. Brno: Blok, 1985. Lidová kultura a současnost.

FROLEC, Václav a Josef TOMEŠ, ed. *Masopustní tradice: památce PhDr. Josefa Tomše, CSc.* Brno: Blok, 1979. Lidová kultura a současnost.

FROLEC, Václav, ed. *Výroční obyčeje: současný stav a proměny*. V Brně: Blok, 1982. Lidová kultura a současnost, sv. 8

FROLEC, Václav. *Prostá krása: deset kapitol o lidové kultuře v Čechách a na Moravě*. Praha: Vyšehrad, 1984.

KOUDELKOVÁ, Pavla. *Český jazyk*. Praha: Mutabene, c2011. Logico piccolo. ISBN 978-80-86745-77-0.

KŘIVANOVÁ, Magda. *Hlinsko*. Hlinsko: Město Hlinsko, 2009. ISBN 978-80-254-4593-8.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Čtvero ročních dob v lidové tradici*. Praha: Petrklíč, 2008. ISBN 978-80-7229-171-7.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Praha: Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-525-0

PERNICA, Bohuslav. *Rok na moravském Horácku a Podhorácku*. Ilustroval Anna KAŠÍKOVÁ-BĚLÍKOVÁ. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1951.

POLÁKOVÁ, Zdena a Eva JELÍNKOVÁ. *Za dlouhých zimních večerů: katalog ke stejnojmenné výstavě*. Brno: Moravské zemské muzeum, Dětské muzeum, 2009. ISBN 978-80-7028-351-6

SKOPOVÁ, Kamila. *Hody, půsty, masopusty: slavíme, vaříme, zdobíme a hrajeme si celý rok podle lidových tradic*. Praha: Akropolis, 2007. ISBN 978-80-86903-46-0.

ŠOTTNEROVÁ, Dagmar. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. Olomouc: Rubico, 2009. ISBN 978-80-7346-096-9.

VOJANCOVÁ, Ilona. *Masopust na Hlinceku*. Na Sychrově: Národní památkový ústav, územní památková správa, 2014. ISBN 978-80-905871-0-6.

VONDRUŠKA, Vlastimil. *Církevní rok a lidové obyčeje, aneb, Kalendárium světců a světic, mučedníků a mučednic, pojednávající o víře českého lidu k nim, jakož i o liturgii katolické*. České Budějovice, 1991.

VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje*. Ilustroval Kamila SKOPOVÁ. Praha: Albatros, 2004. Oko (Albatros). ISBN 80-00-01356-8.

Seznam ostatních zdrojů

Státní oblastní archiv v Zámrsku. Kronika obce Vítanov 1939 - po současnost.

Seznam použitých internetových zdrojů

Český statistický úřad [online]. [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_spravniho_obvodu_hlinsko.

Lidová kultura [online]. [cit. 2017-01-19]. Dostupné z: <http://www.lidovakultura.cz/page.aspx?pid=145>.

Německé svátky a tradice [online]. [cit. 2016-01-30]. Dostupné z: <http://www.do-nemecka.cz/nemecke-svatky-a-tradice/>.

Oficiální internetové stránky města Hlinska [online]. [cit. 2017-01-23]. Dostupné z: <http://www.hlinsko.cz/mesto>.

PAVLICOVÁ, Martina: *Žijí, či zmírají dnešní lidové tradice?* [online]. [cit. 2016-01-12]. Dostupné z: http://slovacko.org/home/?acc=o_lidove_kulture_zar.

Slovakie [online]. [cit. 2016-01-31]. Dostupné z: <https://slovakie.eu/cs/intro/slovakia/culture>.

Support Ukrajine [online]. [cit. 2016-01-30]. Dostupné z: <http://www.ukrajinci.cz/cs/ukrajina/detail/tradice-zvyky-obyceje-a-svatky-na-ukrajine/>.

VINCENCIOVÁ, Hana. *Formy persistence masopustních tradic ve východním Polabí a přilehlé části Železných hor* [online]. [cit. 2017-01-18]. Dostupné z: <http://narodopis.vcm.cz/masopust.html>.

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Masky kominíků v tradiční masopustní obchůzce ve Studnicích	IV
Obrázek 2: Masky kobyly a rasa v tradiční masopustní obchůzce ve Studnicích.....	IV
Obrázek 3: Masky Turků v tradiční masopustní obchůzce ve Vortové	V
Obrázek 4: Masopustní maska žida ve Vítanovské masopustní obchůzce	V
Obrázek 5: Sraz vítanovských masopustních masek před domem starosty.....	VI
Obrázek 6: Masopustní maska slaměného v masopustní obchůzce ve Vítanově	VI
Obrázek 7: Vítanovská masopustní obchůzka v 80. letech 20. století	VII
Obrázek 8: Vítanovská masopustní obchůzka v 80. letech 20. století	VII

Seznam grafů

Graf 1: Pohlaví respondentů.....	42
Graf 2: Věkové rozhraní respondentů.....	43
Graf 3: Dosažené vzdělání respondentů	44
Graf 4: Zda respondenti znají tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku	45
Graf 5: Navštívili jste už někdy masopustní obchůzky na Hlinecku?	46
Graf 6: V jaké oblasti jste navštívili masopustní obchůzky?	47
Graf 7: Jak jste se dozvěděli o masopustu?	48
Graf 8: Frekvence navštěvování masopustních obchůzek.....	49
Graf 9: Zda si respondenti, myslí, že masopust se bude konat i v budoucnosti	50
Graf 10: Zda odpovídající vyprávěli někomu, kdo masopust nezná o této tradici.....	51
Graf 11: Máte představu, co znamenají masopustní obchůzky na Hlinecku?	52
Graf 12: Zájem respondentů navštívit masopustní obchůzky na Hlinecku	53
Graf 13: Znáte ještě jiné nehmotné památky zapsané na seznamu UNESCO?.....	54
Graf 14: Zda se respondenti aktivně účastní nějakých jiných tradičních slavností	55

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník	I
Příloha B – Obrazová příloha	IV

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

Dobrý den,

jsm studentkou třetího ročníku bakalářského studia oboru Management cestovního ruchu na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze, a tímto bych Vás ráda požádala o vyplnění dotazníku, který se Vám dostal do rukou. Bakalářská práce je na téma Tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku. Účelem dotazníku je zhodnotit znalost a informovanost o tradičních masopustních obchůzkách v regionu Hlinecko.

Odpovědi jsou anonymní a výsledky budou použity pouze pro účely bakalářské práce.

Předem děkuji všem zúčastněným respondentům.

1, Jaké je Vaše pohlaví? (povinná otázka)

A, Žena

B, Muž

2, Do které věkové skupiny patříte? (povinná otázka)

A, Do 18 let

B, 18–26

C, 27–35

D, 36–45

E, 46–55

F, 56 a více

3, Jaké je Vaše nevyšší dosažené vzdělání? (povinná otázka)

A, Základní

B, Výuční list

C, Středoškolské s maturitou

D, Vyšší odborné

E, Vysokoškolské

4, Znáte tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku? (povinná otázka)

A, Ano

B, Ne

5, Navštívili jste už někdy masopustní obchůzky v oblasti Hlinecka? (povinná otázka)

A, Ano

B, Ne

6, V jaké destinaci jste navštívili masopust? (povinná otázka pro respondenty, kteří u páté otázky odpověděli „ano“)

A, Blatno

B, Studnice

C, Vortová

D, Hamry

E, Vítanov

7, Jak jste se dozvěděli o masopustu? (povinná otázka pro respondenty, kteří u páté otázky odpověděli „ano“)

A, Internet

B, Noviny

C, Televize

D, Od přátel/známých

E, Jiné

8, Jak často navštěvujete masopustní obchůzky v oblasti Hlinecka? (povinná otázka pro respondenty, kteří u páté otázky odpověděli „ano“)

A, Pravidelně

B, Nepravidelně

C, Navštívil jsem je pouze jednou

9, Myslíte, že masopustní obchůzky se budou konat i v budoucnu? (povinná otázka pro respondenty, kteří u páté otázky odpověděli „ano“)

A, Ano

B, Ne

10, Vyprávěli jste někomu, kdo masopustní obchůzky nezná o této slavnosti? (povinná otázka pro respondenty, kteří u páté otázky odpověděli „ano“)

A, Ano

B, Ne

11, Máte představu, co znamenají masopustní obchůzky? (povinná otázka pro respondenty, kteří u páté otázky odpověděli „ne“)

A, Ano

B, Ne

12, Chtěli byste do budoucna navštívit masopust v oblasti Hlinecka? (povinná otázka pro respondenty, kteří u páté otázky odpověděli „ne“)

A, Ano

B, Ne

13, Znáte ještě jiné nehmotné památky zapsané na seznamu UNESCO? (povinná otázka)

A, Ano

B, Ne

14, Účastníte se aktivně nějakých jiných tradičních slavností? (povinná otázka)

A, Ano

B, Ne

Příloha B – Obrazová příloha

Obrázek 1: Masky kominíků v tradiční masopustní obchůzce ve Studnicích

Zdroj⁷⁹

Obrázek 2: Maska kobyly a rasa v tradiční masopustní obchůzce ve Studnicích

Zdroj⁸⁰

⁷⁹ FotoPavlik, masopust Vortová a Studnice, online, cit. 2016-01-29.

⁸⁰ FotoPavlik, masopust Vortová a Studnice, online, cit. 2016-01-29.

Obrázek 3: Masky Turků v tradiční masopustní obchůzce ve Vortové

Zdroj⁸¹

Obrázek 4: Masopustní maska žida ve Vítanovské masopustní obchůzce

Zdroj⁸²

⁸¹ FotoPavlik, masopust Vortová a Studnice, online, cit. 2016-01-29.

⁸² Autorka práce, 2017 (foto rok 2016).

Obrázek 5: Sraz vítanovských masopustních masek před domem starosty

Zdroj⁸³

Obrázek 6: Masopustní maska slaměného v masopustní obchůzce ve Vítanově

Zdroj⁸⁴

⁸³ Autorka práce, 2017 (foto rok 2016).

⁸⁴ Autorka práce, 2017 (foto rok 2016).

Obrázek 7: Vítanovská masopustní obchůzka v 80. letech 20. století

Zdroj⁸⁵

Obrázek 8: Vítanovská masopustní obchůzka v 80. letech 20. století

Zdroj⁸⁶

⁸⁵ Autorka práce, 2017 (foto rok 2016).

⁸⁶ Autorka práce, 2017 (foto rok 2016).

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Andrea Filipová

Obor: Management cestovního ruchu

Forma studia: prezenční

Název práce: Tradiční masopustní občůzky na Hlinecku

Rok: 2017

Počer stran textu bez příloh: 52

Celkový počer stran příloh: 7

Počer titulů českých použitých zdrojů: 17

Počer titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počer internetových zdrojů: 8

Vedoucí práce: Ing. Dana Šrámková